

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

VÝZNAMY KLADENSKÉ HLAVNÍ TŘÍDY T. G. MASARYKA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Eva Panušková

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Blanka Soukupová, CSc.

Kladno 2015

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem práci Významy kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka vypracovala samostatně s použitím uvedených pramenů a odborné literatury. Souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě pro účely dalšího výzkumu či soukromého studia.

V Kladně dne

Eva Panušková

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala především doc. PhDr. Blance Soukupové, CSc. za zadání tématu mé bakalářské práce, návrh metodologického řešení v oblasti společenskovedního výzkumu a také za její odborné a obětavé vedení při jeho realizaci.

Dále pokorně děkuji své rodině a příteli, protože bez jejich podpory, pochopení a trpělivosti by se mi práci nepodařilo dovést do zdárného konce.

1. OBSAH

2. CÍL, PROSTŘEDÍ VÝZKUMU, PRAMENY A TEORETICKO-METODOLOGICKÉ ZAKOTVENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	6
2.1 Cíl výzkumu	6
2.2 Prostředí výzkumu hlavní třídy T. G. Masaryka.....	6
2.3 Prameny	7
2.4 Teoretické zakotvení.....	9
2.5 Metody výzkumu	10
2.6 Etika výzkumu	14
3. Kladno a Kladenská hlavní třída T. G. Masaryka ve světle vybraných titulů odborné literatury.....	15
4. Nástin historického vývoje města Kladna a Kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka 16	
4.1 Historický vývoj města Kladna a kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka do roku 1989 ve světle vybraných titulů odborné literatury.....	16
4.2 Vývoj města Kladna a kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka po roce 1989	19
5. SOUČASNÝ VZHLED Kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka (ulice Dlouhá a Královská před rokem 1918, Masarykova v letech 1918-1939, Hlavní v letech 1939-1945, Masarykova v letech 1945-1948, Čs. Armády v letech 1948-1989, T. G. Masaryka po roce 1989).....	21
6. ŽIVOTNÍ RYTMUS A CHARAKTER Kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka ve všední a sváteční den, v různých denních a ročních dobách.....	25
6.1 Životní rytmus kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka	26
6.1.1 „PROBUZENÍ“ Kladenské hlavní třídy (časový úsek od šesté do deváté hodiny ranní)	26
6.1.2 DOPOLEDNE NA Kladenské hlavní třídě (časový úsek od deváté do dvanácté hodiny)	27
6.1.3 Kladenská hlavní třída v době oběda (časový úsek od dvanácté do jedné hodiny)	28
6.1.4 ODPOLEDNE NA Kladenské hlavní třídě (časový úsek od jedné do páté hodiny)	28
6.1.5 VEČER NA Kladenské hlavní třídě (časový úsek od páté do deváté hodiny)	29
6.1.6 NOČNÍ RYTMUS Kladenské hlavní třídy	29
6.2 Faktory ovlivňující životní rytmus a charakter kladenské hlavní třídy	29
6.3 Rázovité figurky na kladenské hlavní třídě	31
7. Kladenská hlavní třída T. G. Masaryka, její prochažeči a návštěvníci	33
8. Významy Kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka.....	36
8.1 Zhodnocení kvality výzkumu	36
8.2 Životní rytmus a významy kladenské hlavní třídy	37
9. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A Odborné literatury	39
9.1 Odborná literatura.....	39

9.2	Prameny	40
9.3	Internetové zdroje	40
10.	TEXTOVÁ PŘÍLOHA: VYBRANÉ PROTOKOLY NEZÚČASTNĚNÉHO POZOROVÁNÍ	42
10.1	PRÁZDNINOVÝ LETNÍ VŠEDNÍ DEN	42
	Probuzení kladenské hlavní třídy	42
	Dopoledne na kladenské hlavní třídě	44
	Kladenská hlavní třída v době oběda	44
	Odpoledne na kladenské hlavní třídě	45
	Večer na kladenské hlavní třídě	46
10.2	PRÁZDNINOVÝ LETNÍ NEDĚLNÍ DEN	47
	Probuzení kladenské hlavní třídy	47
	Dopoledne na kladenské hlavní třídě	48
	Kladenská hlavní třída v době oběda	49
	Odpoledne na kladenské hlavní třídě	49
	Večer na kladenské hlavní třídě	50
10.3	ZIMNÍ VŠEDNÍ DEN PRACOVNÍHO ROKU	51
	Probuzení kladenské hlavní třídy	51
	Dopoledne na kladenské hlavní třídě	52
	Kladenská hlavní třída v době oběda	52
	Odpoledne na kladenské hlavní třídě	53
	Večer na kladenské hlavní třídě	53
10.4	ZIMNÍ NEDĚLNÍ DEN PRACOVNÍHO ROKU	55
	Probuzení kladenské hlavní třídy	55
	Dopoledne na kladenské hlavní třídě	56
	Kladenská hlavní třída v době oběda	56
	Odpoledne na kladenské hlavní třídě	57
	Večer na kladenské hlavní třídě	57
11.	TEXTOVÁ PŘÍLOHA: PROFILY RESPONDENTŮ	58
	Baterie otázek anketního šetření:	58
12.	OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	69

2. CÍL, PROSTŘEDÍ VÝZKUMU, PRAMENY A TEORETICKO-METODOLOGICKÉ ZAKOTVENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

2.1 Cíl výzkumu

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat životní rytmus a současné významy konkrétního veřejného prostoru z pohledu jeho uživatelů. Veřejným prostorem zde rozumím volně přístupnou ulici T. G. Masaryka, zhruba půl kilometru dlouhou pěší zónu v historickém centru města Kladna. Bývalé hornické a hutnické město Kladno je nyní největším městem ve Středočeském kraji a ulice T. G. Masaryka v něm plní funkci obchodně – bankovní třídy. Zajímá mě, jaký je význam této třídy ze zorného úhlu návštěvníků, které chápu jako její uživatele.

2.2 Prostředí výzkumu hlavní třídy T. G. Masaryka

Důvodem intence k vypracování tohoto tématu byl především můj zájem o historii a současné dění ve městě Kladně, které sice není místem mého narození, ale strávila jsem zde podstatnou část svého života. Na ulici T. G. Masaryka se zaměřuji, protože díky svému vhodnému umístění v centru města vždy hrála významnou roli v rámci jeho historického vývoje. Formovat se začala na tzv. Rakovnickém předměstí Kladna a k intenzivní výstavbě zde docházelo od poloviny 19. století. Před vznikem Rakousko-Uherska roku 1867 se původně jmenovala Dlouhá, ale poté byla v průběhu času několikrát přejmenována. Za Rakousko-Uherska nesla jméno Královská, zatímco po vzniku republiky změnila na období let 1918-1939 své pojmenování na Masarykovu, podle prvního československého prezidenta, a to v rámci odstranění názvu připomínajícího monarchii. Za německé okupace od roku 1939 byla ulice Hlavní a po jejím skončení roku 1945 opět Masarykova. Po únoru roku 1948 do 1989 pak nastala změna vlivem odstranění symbolů a vzpomínek na období první republiky a ulice tak nese název Čs. Armády. A konečně po roce 1989 byl již zaveden její dnešní název, ulice T. G. Masaryka (Vykouk, 2007, s. 202). V současnosti svým umístěním propojuje hlavní kladenskou silniční tepnu s nejstarší historickou částí města, kterou je náměstí Starosty Pavla s kostelem Nanebevzetí Panny Marie, a umožňuje také přístup k baroknímu kladenskému zámku, v němž dnes sídlí městská knihovna a galerie. Je lemována jednopatrovými až

třípatrovými opravenými domy s přízemními obchody a skýtá dva odpočinkové body s fontánou, kašnou, lavičkami a zelení, z nichž jednomu dominuje barokní kaple sv. Floriána. Slouží dnes jako obchodně – bankovní ulice, kde mohou její návštěvníci nakupovat v obchodech, navštěvovat zdejší podniky a restaurace, korzovat nebo procházet na důležitá místa ve městě, jako je již zmíněné náměstí Starosty Pavla nebo kladenský zámek.

2.3 Prameny

Prameny užitá v bakalářské práci jsou data z nezúčastněného pozorování hlavní třídy v různých denních a ročních časech, data získaná z anketního šetření u náhodně procházejících návštěvníků, data získaná z polostrukturovaného rozhovoru s pořádkovou jednotkou a data získaná z regionálního tisku a kladenského zpravodaje na webových stránkách.

Prvním typem pramenu jsou data získaná v rámci celoročního nezúčastněného pozorování ulice T. G. Masaryka. Nezúčastněně jsem pozorovala zkoumanou ulici v různých denních a nočních dobách, různých ročních obdobích, ve dnech všedních i svátečních. Jako součást této práce přikládám přílohu vzorových protokolů¹ ze čtyř konkrétních nezúčastněných pozorování², ve kterých jsem zdokumentovala dění a rytmus prázdninového letního všedního dne a prázdninového letního nedělního dne v průběhu srpna 2014, a poté dne běžného zimního všedního a běžného zimního nedělního v únoru a březnu roku 2015.

Druhým typem pramenu jsou data získaná anketním šetřením, jež se uskutečnilo v průběhu dne³ na kladenské hlavní třídě. Výpovědi osmnácti dotazovaných respondentů jsem zaznamenala v podobě zápisů jednotlivých výpovědí⁴. Zajímalo mne, zda se vztah kladenských rodáků k městu Kladnu a zkoumané třídě liší od vztahu přistěhovalých či od těch, kdo ji jen navštívili. Dále mne zajímalo, zda návštěvníci vůbec vnímají, že se daná ulice proměňuje v čase, zda a jaké změny vnímají pozitivně či negativně. Zajímala jsem se také o

---

¹ Protokoly nezúčastněného pozorování jsou textovou přílohou k bakalářské práci č. 10.1 – 10.4.

² Protokoly nezúčastněného pozorování byly zpracovány na základě poznámek z deníku badatele, pořízených v následující dny: 28. 8. 2014, 31. 8. 2014, 19. 2. 2015 a 1. 3. 2015.

³ Anketní šetření bylo uskutečněno dne 23. 4. 2015.

⁴ Profily jednotlivých respondentů jsou textovou přílohou k bakalářské práci v kapitole č. 11 pod písmeny A-R.

citový vztah dotazovaných ke Kladnu, a jestli ulici T. G. Masaryka vůbec chápou jako jeho součást.

Dalším typem pramenu jsou data získaná z polostrukturovaného rozhovoru⁵ s reprezentantem městské policie. Vzhledem k tomu, že mě daná třída zajímá primárně jako veřejný prostor, nikoliv jako obytný nebo prostor podnikatelské činnosti, a zkoumám, jaké významy má pro své návštěvníky, nerealizuji polostrukturované rozhovory s lidmi, kteří zde bydlí nebo podnikají, ačkoliv i toto by mohlo být předmětem budoucího výzkumu.

Dále pracuji s daty získanými z tisku⁶, konkrétně z nezávislého regionálního týdeníku *Kladenské noviny*, vycházejícím jednou týdně v letech 1991-1997 ve vydavatelství Vltava a jehož šéfredaktorkou byla Ludmila Koulová. Roku 1997 je toto periodikum nahrazeno regionálním *Kladenským deníkem*, jehož šéfredaktorem je Robert Božovský, a který vychází dodnes v periodicitě 304 výtisků ročně a od roku 2000 je vydáván vydavatelstvím Vltava-Labe-Press a. s., které patří německé media group Verlagsgruppe Passau. V tisku jsem se zaměřila na vyhledávání informací spojených přímo s kladenskou hlavní třídou. Jednalo se například o články referující o probíhajících opravách a místních obchodech. Deník se zabývá děním v regionu, kulturou a sportem, ale také zahraničními zprávami.

V neposlední řadě také pracuji s daty z webových stránek. Za prvé s internetovou podobou Kladenského deníku, kterou lze nalézt na webových stránkách <http://kladensky.denik.cz/>. Dále jsem pak pro sběr dat využila oficiální web města <http://mestokladno.cz/> a archiv zpráv od roku 2010 po současnost na stránce <http://kladenskelisty.cz/>⁷. Také na internetových stránkách jsem hledala informace spojené s hlavní třídou, především se zde pořádanými kulturními akcemi, ale také obecné informace týkající se například kladenské nezaměstnanosti.

---

⁵ K rozhovoru došlo dne 31. 8. 2014.

⁶ Internetové a tiskové zdroje cituji pod čarou s datem navštívení, zatímco odkazy na odbornou literaturu uvádím přímo za text do závorky.

⁷ Archiv zpráv naleznete na stránkách <http://kladenskelisty.cz/historie-zprav/>.

2.4 Teoretické zakotvení

Ve své bakalářské práci používám tyto základní pojmy: veřejný prostor, významy ve veřejném prostoru a časoprostor, jejichž definice přejímám z následujících děl.

Ačkoliv jednotlivé obory nabízejí různé definice veřejného prostoru, já jím rozumím to, co v urbanistickém sborníku *Veřejný prostor, veřejná prostranství* (Blatová, 2013) uvádí urbanista Petr Durdík jako § 34 zákona o obcích č. 128/2000 Sb., kdy „veřejným prostranstvím jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví v tomto prostoru“ (Blatová, 2013, s. 25). Historik a teoretik architektury Petr Kratochvíl v témže sborníku také upozorňuje na tři různé přístupy k veřejnému prostoru a já svou práci pojímám jako jejich propojení a hledám „souvislost mezi sociálním smyslem, aktivní náplní a fyzickou podobou“ (Blatová, 2013, s. 20) veřejného prostoru třídy T. G. Masaryka, kterému přizpůsobuji výběr výzkumných metod. Architekt Gabriel Kopáček (2005) se pak ve své zkrácené verzi habilitační práce *Typologie ulice* mimo jiné pokouší definovat určité kategorie ulic a důvody, proč je lidé navštěvují⁸. Dle těchto kategorií bych hlavní třídu T. G. Masaryka definovala jako tzv. „Obchodně-společenskou ulici“ (Kopáček, 2005, s. 21), která právě odpovídá veřejně přístupné pěší zóně v centrální oblasti města s obchodním, společenským, v tomto případě také obytným zázemím a omezenou dopravou.

Problematice významů ve veřejném prostoru se v českém prostředí věnují např. autoři v knize *Československé město včera a dnes* (Ferenčuhová, 2010), která nabízí interdisciplinární pohled na problematiku společenské změny nahlíženou pomocí studia městského prostředí. Sociolog Pavel Pospěch zde ve svém příspěvku⁹ využívá velké množství zahraničních zdrojů a pracuje s termínem „prostorové významy“ socioložky Lyn Loflandové, o kterém je v úvodu knihy uvedeno, že „může jít o významy vkládané do (polo)veřejných prostorů např. náměstí, ulic či obchodních pasáží a domů, jež jsou sdílené širšími

---

⁸ „Lidé navštěvují ulice proto, aby:

1. prošli ulicí za nějakým jiným cílem;
2. navštívili zařízení uvnitř ulice;
3. se jen tak bezcílně prošli a ztratili se v anonymním prostředí;
4. se prošli s tím, že možná někoho potkají či možná něco koupí nebo se někde staví;
5. se potkali s konkrétní osobou, a pak možná někam zašli;
6. protože tam bydlí.“ (Kopáček, 2005, s. 16)

⁹ Příspěvek ve sborníku *Československé město včera a dnes* nese název „Význam a normalita ve veřejném prostoru a v nákupním centru“ (Ferenčuhová, 2010, s. 113).

kolektivami, jako je národ, občané státu či obyvatelé jednoho města, ale také o významy spojené s prožíváním uzavřených privátních prostor“ (Ferenčuhová, 2010, s. 8). Tyto významy, jež jsou předmětem výzkumu, pomáhají lidem definovat městský prostor, určují jejich očekávání a způsob interakce v něm. Jsou vyjednávány aktéry a jejich každodenním chováním v prostoru, v němž se setkávají cizinci (Ferenčuhová, 2010, s. 113, 118, 121). Podobně pak jako antropoložka Blanka Soukupová, která ve svém příspěvku o Václavském náměstí¹⁰ popisuje proměny vnímání tohoto pražského korza, pojímám třídu T. G. Masaryka v širším historickém kontextu města a proměn, avšak akcentuji její současnou podobu.

Na existenci městské rytmicity upozorňují autoři příspěvku *Časoprostorové rytmy města – industriální a postindustriální Brno* (Ferenčuhová, 2010, s. 195), kdy se časovost průmyslového města do jisté míry vyznačovala závislostí na pracovní době podniků kladenského průmyslu, zatímco u postindustriálního města směřuje k větší individualitě a komplexnosti. Městské rytmy jsou tvořeny pravidelným cyklickým opakováním aktivit a jevů v proměnlivém prostoru města (Ferenčuhová, 2010, s. 196). Ve sborníku *Třetí město* (Ferenčuhová, 2011, s. 13) pak tito autoři nabízejí přístupy k času a prostoru v současném multiplexovém městě, které představuje „obtížněji uchopitelnou realitu postindustriálního urbánního prostředí“ (Ferenčuhová, 2011, s. 15). Koncept *chronopolis* vysvětluje skutečnost, že člověk navštěvuje různá místa ve městě, která mezi sebou mají příčinný vztah a jsou navštěvována v určité časové posloupnosti. Tato místa „s různou mírou významnosti rytimizují jeho časoprostorové chování“ (Ferenčuhová, 2011, s. 27) a člověk zároveň svou přítomností a činnostmi ovlivňuje rytmicitu navštěvovaných míst.

2.5 Metody výzkumu

Pohybují se v oblasti kvalitativního výzkumu, jelikož chci získat komplexní vhled a popis daného problému v jeho přirozeném prostředí a poté zkonstruovat určitý závěr, který z daného výzkumu vyplyne (Hendl, 2008, s. 50). Volba následujících metod, konkrétně metody nezúčastněného pozorování, anketního šetření, polostrukturovaného rozhovoru, archivně-historické a komparativní metody, mi pomůže popsat a analyzovat fyzický vzhled ulice, její užívání, významy pro návštěvníky a její proměny v čase.

---

¹⁰ Příspěvek ve sborníku *Československé město včera a dnes* nese název „Václavské náměstí – proměny pražského korza v moderní době“ (Ferenčuhová, 2010, s. 11).

První metodou jsem zvolila metodu nezúčastněného pozorování probíhající na třídě T. G. Masaryka v Kladně, pomocí které jsem získala data týkající se současné fyzické podoby a užívání třídy. V rámci tohoto typu pozorování jsem do dění na ulici nezasahovala přímo a postupovala dle předběžného plánu pozorování (Jandourek, 2003, s. 212). Ulici jsem celoročně sledovala v různé denní a noční hodiny, různá roční období, všední a sváteční dny. Protokoly, které byly zpracované na základě tohoto pozorování, a které v bakalářské práci analyzuji a komparuji, jsou přílohou jen pro vybrané dny. Ve výzkumu zohledňuji, že se jednotlivé dny v týdnu budou svým charakterem navzájem lišit a proto jsem pro relevantnější komparaci v obou případech za zdokumentovaný všední den¹¹ zvolila čtvrtek, ačkoliv jsem pro svá pozorování mohla zvolit jiný všední den s výjimkou pátku, u něhož lze předpokládat rozdílnost večerního dění na ulici. Nejprve jsem se zaměřila na komplexní popis dané třídy¹², kdy stručně charakterizují druhy a sortiment zdejších obchodů a podniků, jestli jsou zde přítomny byty, pobočky bank, restaurace a kavárny, odpočinkové zóny, dále kulturní body jako je škola, kostel, úřad, divadlo či kino, zda jsou domy opravené, a umístění informativních platforem pro veřejnost jako jsou pamětní desky a nástěnky s informacemi o kulturním dění v Kladně. V samotných protokolech nezúčastněného pozorování dále popisují její proměny, situace a také uživatele v závislosti na charakteru pozorovaného dne. To mimo jiné znamená zmapování časového rytmu ulice, tedy do kdy je ulice liduprázdná a kdy se začíná zaplňovat návštěvníky, jaká je charakteristika těchto návštěvníků a jakým způsobem ulici užívají, kde jsou místa setkávání uživatelů ulice a kde odpočinkové zóny, které tito lidé volí.

Další metodou, kterou jsem ve svém výzkumu uplatnila, je metoda anketního šetření, která slouží k analýze významů kladenské hlavní třídy pro své návštěvníky. Anketní šetření probíhalo ústní formou a osloveno bylo dvacet pět náhodně procházejících respondentů, kteří se v průběhu výzkumu pohybovali na dané třídě. Sedm respondentů však odmítlo¹³ svou účast na výzkumu a dotazováno tak bylo osmnáct oslovených respondentů. Osm se jich

---

¹¹ Wikislovník definuje význam všedního dne jako „den, ve kterém většina zaměstnaných osob výdělečně pracuje, zpravidla pondělí až pátek“ (dostupné z webové stránky http://cs.wiktionary.org/wiki/v%C5%A1edn%C3%AD_den, navštíveno dne 8. 5. 2015).

¹² Komplexní popis ulice se nachází v kapitole „Současný vzhled kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka“.

¹³ Dvě dámy ve věku cca 70 a 90 let odmítly z důvodu, že nepocházejí z Kladna. Ženy cca 60 a 30 let, muž ve věku zhruba 50 let pak odmítli z důvodu, že spěchají. Žena ve věku cca 70 let se omluvila se slovy, že má moc starostí. A konečně muž cca 45 let reagoval ruskou odpovědí „Nerozumím“.

narodilo v Kladně a zároveň zde v současnosti bydlí, tři se zde narodili, ale bydlí mimo Kladno, šest se jich dále narodilo mimo Kladno, ale bydlí zde, kdežto jeden se v Kladně nenarodil, ani zde nebydlí. U těchto lidí jsem nesledovala jejich věk ani sociálně profesní charakteristiku z důvodu snahy nenarušit soukromí respondentů a vyhnout se jejich neochotě odpovídat na položené otázky. Pro tento typ dotazování jsem proto zvolila malý počet otázek vztahujících se k městu Kladnu a hlavní třídě, které vyžadovaly stručnější a obecnější odpovědi. Po oslovení respondenta a jeho souhlasu s účastí na výzkumu, následovalo tážení dle předem připravené baterie otázek anketního šetření¹⁴, jejichž přesné znění jsem však v jeho průběhu formulovala dle potřeby a situace. První dvě otázky měly odhalit, zda se jedná o kladenského rodáka, či respondent ve městě bydlí, a jak je s bydlením v Kladně spokojený. Dále jsem se zaměřila na to, zda a jak respondent vnímá proměny dané třídy v čase, z jakého důvodu a jak často ji navštěvuje. Následovaly otázky, které měly odhalit vztah respondenta k městu Kladnu a zda si s tímto městem spojuje kladenskou hlavní třídu. Výpovědi jednotlivých respondentů jsem zaznamenala a podrobila následné analýze. Výsledkem je zjištění, jaký vztah mají respondenti k městu Kladnu a hlavní třídě T. G. Masaryka, jelikož se otázky vztahovaly k jejich osobní zkušenosti, názorům, pocitům a vnímání (Hendl, 2008, s. 168).

Ve svém výzkumu jsem také v jednom případě použila metodu rozhovoru, který jsem vedla s policejní hlídkou přímo na hlavní třídě T. G. Masaryka krátce po deváté hodině ranní v průběhu nedělního prázdninového dne. Policejní hlídku jsem informovala o charakteru svého výzkumu a z vyprávění, jehož stručné znění je zaznamenáno v protokolu nezúčastněného pozorování, jsem se dozvěděla informace o dění na třídě během týdne.

---

¹⁴ Baterie otázek anketního šetření:

1. Bydlíte v Kladně?
2. Narodil/a jste se tu?
(pokud ano) Líbí se Vám zde, nebo byste se přestěhoval/a, kdybyste měl/a tu možnost?
(pokud ano) A co třeba do Prahy? A proč?
3. Pamatujete si tuto kladenskou třídu z předešlých let? /Za socialismu?
  - 3.1 (pokud ano) Jeví se Vám dnes „hezčí/ošklivější“? A v čem konkrétně?
  - 3.2 (pokud ne) A jak jste spokojený/á s tím, jak vypadá dnes? Co Vám tu chybí, nebo co byste chtěl/a vylepšit?
4. Proč tuto třídu navštěvujete? A jak často?
5. Co se Vám vybaví, když se řekne „Kladno“?
6. Představte si situaci: Máte návštěvu z jiného města, jaká místa nebo co konkrétně byste jim v Kladně ukázal/a, jaká místa s nimi navštívil/a?

Ve snaze zmapovat historický vývoj města a ulice po roce 1989 mi pak z části posloužila níže zmíněná odborná literatura¹⁵, ale využívám také archivně - historické metody (Hroch, 1985, s. 174), ve které jsem pomocí analýzy dostupných materiálů vyexcerpovala informace relevantní k výzkumu. Pracovala jsem se články kladenských tištěných a internetových periodik vydanými po roce 1989, které informují širokou veřejnost o aktuálním dění v regionu a obsahují informativní či propagační materiál k výzkumnému tématu, tedy informace týkající se kladenské hlavní třídy.

Poslední aplikovanou metodou je metoda komparativní (Hroch, 1985, s. 234). V první řadě je třeba určit objekt komparace, jímž je mentální obraz města¹⁶ jednotlivých uživatelů dané ulice, její životní rytmus a užívání v časových úsecích, ve dny všední a sváteční, za příznivého či nepříznivého počasí, v rámci pracovního roku i prázdnin. Cílem je na základě nezúčastněného pozorování komparovat životní rytmus a užívání ulice, tedy kdy se probouzí, kdy provoz na ní kulminuje, kdy usíná, kdo se na ní pohybuje, rozebrat, zda jsou tyto charakteristiky shodné či zda se mění napříč pozorovanými dny, a prostřednictvím anketního dotazování dále zjistit, jak jednotliví lidé tuto ulici vnímají. Vzhledem k tomu, že se jedná o výzkum veřejného prostoru probíhající během roku a analyzující vztah náhodně procházejících uživatelů, využívám komparativní metodu asynchronně. A to kvůli předpokladu výskytu podobností v životním rytmu ulice napříč dny i ve vztahu jednotlivých Kladeňáků k ulici, stejně tak jako očekávám jisté obměny a neshody mezi získanými daty (Hroch, 1985, s. 237).

---

¹⁵ Jmenovitě používám *Historický atlas měst České republiky* (Šimůnek, 2007), knihu Ireny Veverkové *Kladno* (2008), brožuru Zdeňky Kuchyňky *Kladno* (2012) a *Kladenského tuláka* Jaroslava Vykouka (2009).

¹⁶ Architektka Lenka Popelová, ve svém článku *Obraz města – sociální rozměr ve stěžejním díle Kevina Lynche*, definuje mentální obraz města „jako představy, které si lidé vytvářejí o městském prostředí v němž žijí nebo je navštíví.“ (zdroj: <http://lenkapopelova.webnode.cz/news/obraz-mesta-socialni-rozmer-ve-stezejnim-dile-kevina-lynche1/>, navštíveno dne 12. 5. 2015).

2.6 Etika výzkumu

Co se týče etiky výzkumu, respektuji doporučení v etickém kodexu České národopisné společnosti¹⁷, který byl schválen dne 16. 9. 2014. Výzkum se uskutečnil ve veřejně přístupném prostoru kladenské ulice. Vstup do terénu byl neproblematický a nebylo třeba žádat o svolení. Nezúčastněně pozorované osoby nebyly informovány o tom, že jsou předmětem výzkumu, jelikož se jednalo o snahu analyzovat fyzickou podobu, časový rytmus, návštěvníky a význam tohoto prostoru pro anonymní uživatele, a dle interpretovaných dat nelze identifikovat žádnou konkrétní osobu a způsobit jí újmu nebo narušit její soukromí. Není tedy třeba informovaného souhlasu ani anonymizace získaných dat. V rámci metody anketního šetření jsem oslovila náhodně vybrané respondenty, představila jim účel svého výzkumu, ujistila o anonymizaci získaných dat, a po jejich ústním souhlasu s účastí jsem je poprosila o svolení k nahrávání odpovědí na diktafon. Respondent měl právo odmítnout participaci na výzkumu i nahrávání. Po respondentovi jsem nevyžadovala žádné osobní nebo kontaktní údaje, věk respondenta je též jen odhadovaný. Deník badatele a nahrávky výpovědí anketního šetření neobsahují žádné citlivé osobní údaje a byly využity v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů.

---

¹⁷ Etický kodex České národopisné společnosti je dostupný z webových stránek <http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/o-nas/eticky-kodex-cns>, navštíveno dne 24. 4. 2015.

3. Kladno a kladenská hlavní třída T. G. Masaryka ve světle vybraných titulů odborné literatury

Do roku 1989 rekonstruuji povahu prostředí výzkumu na základě kompilace relevantních vybraných titulů odborné literatury vztahující se k historii města Kladna, do jehož kontextu je třída T. G. Masaryka zapojena. Za první relevantní titul k této tématice pokládám významnou etnografickou monografii *Kladensko: život a kultura lidu v průmyslové oblasti*, která vznikla společným úsilím kolektivu pracovníků Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV pod vedením etnologky Olgy Skalníkové (1959). Výzkumníci si kladou za cíl zmapovat duchovní a hmotnou kulturu lidí pracujících v oblasti kladenského průmyslu, využívajíc metody výzkumu historických archivních pramenů a literatury, kterou doplňují o terénní výzkum dělnických rodin v podobě dlouhodobého pobytu v dané oblasti, kde také sbírají místní folklór a výpovědi pamětníků. V první části knihy se soustředí na historický vývoj kladenského hornictví a hutnictví, popisují dělnické stávky a spolky, každodenní práci v dolech, zkoumají rodinný a společenský život kladenských dělníků. Druhá část knihy je pak věnována charakteristice a sběru lidového vyprávění, humoru a písní na Kladensku. Dále jsem čerpala z *Historického atlasu měst České republiky, svazek č. 17, Kladno* (Šimůnek, 2007), který sestává ze dvou částí. První textová část popisuje historický vývoj města Kladna převážně do roku 1989 v jeho archeologickém, historicko-geografickém, politickém, hospodářském a kulturním kontextu, a také se krátce zamýšlí nad jeho současným potenciálem. Ve druhé kartografické části pak nalezneme obrazovou přílohu ve formě starých map a plánů města. V nástinu historického vývoje města Kladna mi také pomohla kniha archivářky Ireny Veverkové *Kladno* (2008) a brožura historika Zdeňka Kuchyňky *Kladno* (2012), kteří přehledně popisují kladenskou historii od jeho první zmínky v písemných historických pramenech, přes jeho osudy v rukou šlechtických rodů a břevnovských benediktinů, vzestup jeho významu, hutnictví, hornictví a školství, až po osudy za druhé světové války a období socialismu. K historii vybraných budov na hlavní třídě se pak vztahuje převážně *Kladenský tulák* kronikáře Jaroslava Vykouka (2009)¹⁸ a *Procházka Kladnem* Ireny Veverkové (1999).

---

¹⁸ Informace o zkoumané ulici najdeme v podkapitolách „Rakovnické předměstí“ (Vykouk, 2009, s. 120) a „U Svatojánské kašny“ (Vykouk, 2009, s. 153).

4. NÁSTIN HISTORICKÉHO VÝVOJE MĚSTA Kladna A Kladenské Hlavní třídy T. G. Masaryka

4.1 Historický vývoj města Kladna a kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka do roku 1989 ve světle vybraných titulů odborné literatury

Ačkoliv se již Václav Hájek z Libočan ve své Kronice české zmiňuje o výskytu Kladna roku 858, první skutečně spolehlivou zmínku můžeme najít v dobovém písemném prameni z roku 1318, kdy se zde již tehdy nacházely kostel Panny Marie a tři tvrze (Kuchyňka, 2012, s. 3, 4; Šimůnek, 2007, 2; Veverková, 2008, s. 5, 6). Roku 1561 pak bylo Kladno povýšeno na městečko (Kuchyňka, 2012, s. 6; Šimůnek, 2007, s. 5; Veverková, 2008, s. 7). Pod patronátem břevnovských benediktinů zde došlo k barokní přestavbě zámku pod vedením Kiliána Ignáce Dientzenhofera, na němž je dnes možno navštívit zachovanou kapli sv. Vavřince z té doby, dále vybudovali Mariánské sousoší a roku 1751 zahájili stavbu barokní kaple sv. Floriána, která se protahuje až do roku 1872 (Kuchyňka, 2012, s. 11, 13; Šimůnek, 2007, s. 8, 9; Veverková, 2008, s. 7, 8). V tomto období bylo Kladno stále ještě zemědělským městečkem a za Rakovnickou branou tohoto městyse, postavenou roku 1561, na tzv. Rakovnickém předměstí, které je historickým základem dnešní ulice T. G. Masaryka, se nacházelo jen pár domů se stodolami, špitál a kaple sv. Floriána, obklopená hřbitovem od roku 1679 do založení hřbitova na jiném místě roku 1831. Roku 1741 sem také byl z nedalekého náměstí přenesen sloup se sochou svatého Jana Nepomuckého (Šimůnek, 2007, s. 8, 9, 14; Vykouk, 2009, s. 120, 155).

Malé zemědělské město se ale již brzy mělo změnit k nepoznání, jelikož bylo v 70. letech 18. století nalezeno kamenné uhlí na sousedním buštěhradském panství a roku 1846 učinil Jan Váňa nález uhelného ložiska Kateřina-Josefa také na katastru Kročehlav. Roku 1854 je pak do provozu uvedena první vysoká pec na koks v Čechách, Vojtěšská huť, a ředitel Pražské železářské společnosti Karl Wittgenstein poté roku 1889 zakládá také Poldinu huť (Kuchyňka, 2012, s. 13-15, 18; Skalníková, 1959, s. 11-13; Šimůnek, 2007, s. 10, 11; Veverková, 2008, s. 9, 10). Po roce 1848 je zřízena obecní samospráva v čele s prvním kladenským starostou Antonínem Kocmanem (v letech 1848 – 1861) a 5. června 1870 je Kladno povýšeno na město. S rozvojem těžkého průmyslu na Kladensku se pojí populační

nárůst¹⁹ a výstavba nových domů. Docházelo také ke stávkám mimo jiné kvůli nedostatečné mzdě za dlouhou pracovní dobu, z nichž nejvýznamnějšími byly stávky „Krvavé Boží tělo“ roku 1889 a stávka, ke které roku 1900 promluvil i Tomáš Garrigue Masaryk (Kuchyňka, 2012, s. 16, 17, 20; Skalníková, 1959, s. 16, 17, 18, 20, 28; Šimůnek, 2007, s. 11, 13). Stavební expanze se samozřejmě nevyhnula ani tehdejší Dlouhé ulici, se vznikem Rakousko-Uherska pak Královské, kromě zrušení hřbitova kolem kaple sv. Floriána se zde staví dvě školní budovy, přízemní měšťanské domy (Šimůnek, 2007, s. 9, 14; Veverková, 1999, s. 42) a sloup se sochou Jana Nepomuckého je umístěn do kašny (Vykouk, 2009, s. 155).

Na přelomu 19. a 20. století se město Kladno, jeho hutě a železárny i nadále rozvíjejí a vzkvétají, ačkoliv samotné hornictví bylo v krizi. Roku 1898 je povýšeno na královské horní město, roku 1900 staví novorománskou baziliku Nanebevzetí Panny Marie a novorenesanční budovu radnice. Na Královské třídě, která v tomto období plní funkci hlavní obchodní třídy, je pak zavedena kanalizace, na kterou, jakož i na jiné projekty, si město muselo vypůjčit finance, dále vydláždění a stavitel Václav Krotký přestavuje lékárnu u České koruny a buduje kladenskou Sokolovnu (Kuchyňka, 2012, s. 21, 22; Šimůnek, 2007, s. 13, 14; Veverková, 1999, s. 43, 49; 2008, s. 12, 13).

Po období první světové války v Kladně dochází k občasným manifestacím, v jejichž důsledku byla roku 1919 poničena a odstraněna socha Jana Nepomuckého z dnešní ulice T. G. Masaryka. Roku 1920 pak bylo Kladno, stejně tak jako i další města, svědkem neúspěšného pokusu o komunistický převrat, v němž figuroval také politik Antonín Zápotocký, prezident ČSR v letech 1953 – 1957 (Šimůnek, 2007, s. 16). Poté ale následuje prosperita a vzestup meziválečného prvorepublikového Kladna, převážně díky velkým kladenským podnikům zaměstnávajícím většinu kladenských mužů, jako jsou Poldina huť a Kablo (Kuchyňka, 2012, s. 23; Šimůnek, 2007, s. 16; Veverková, 2008, s. 30). Přízemní budovy s obchody a řemeslnickými dílnami na hlavní třídě jsou rozšiřovány do dalších poschodí, například Janouta parfumerie (Veverková, 1999, s. 40; 2008, s. 22).

Za Protektorátu Čechy a Morava je Kladno i nadále důležité průmyslové město a kladenské podniky jsou ovládány říšskými koncerny. Město mělo naplnit představu vzorné

---

¹⁹ Odkazují na tabulku v *Historickém atlasu měst České republiky*, která informuje o vývoji počtu obyvatel Kladna v letech 1662 – 2006 a na téže straně naleznete také tabulku seznamující s počtem domů v Kladně mezi lety 1654 – 2006. Podle ní zde bylo roku 1843, před nálezem prvního uhelného ložiska na katastru Kladna, 1395 obyvatel, zatímco roku 1862 zde bylo již 6000 obyvatel a roku 1880 dokonce 14085 obyvatel (Šimůnek, 2007, s. 24).

německé zástavby, postavit nové byty a sídliště pro německé občany a zaměstnance Poldi. Tato představa zahrnuje mimo jiné i Knappův plán asanace historického centra společně s domy lemujícími hlavní třídu. Ponecháno mělo být jen Mariánské sousoší a kaple sv. Floriána tvořící dominantu nového centrálního náměstí, zatímco zbytek měl být kompletně srovnán se zemí a nahrazen vhodnější zástavbou. Ani jeden z plánů však nebyl dokončen (Kuchyňka, 2012, s. 18, 26; Šimůnek, 2007, s. 18, 19; Veverková, 2008, s. 32, 33).

Další etapa kladenské historie je spojena se znárodňováním a socialistickou panelovou výstavbou na území města. Roku 1947 je pro nedostatek bytů zřízen Spolek pro výstavbu vzorného sídliště v Kladně, ale původní ambiciózní plán výstavby nebyl naplněn a v 60. letech jej nahrazuje výstavba panelových sídlišť podle jednotných plánů, přičemž jsou nové byty mnohdy obydleny dříve, než je v jejich okolí zřízena občanská vybavenost. Roku 1966 pak dochází k přemostění Sítenského údolí a objevuje se nenaplněná snaha vytvořit z náměstí Sítná (tehdy V. I. Lenina) nové městské centrum, protože dosavadní centrum se vyliďňuje a obchody v tehdejší ulici Čs. Armády (dnes T. G. Masaryka) pustnou v důsledku soustředění společenského života do nově vznikajících sídlišť. Byty ale stále nedostačují a v některých případech místo revitalizace zpustlých domů nastupuje asanace a náhrada vhodnější zástavbou. Dle plánů „Přestavby centrální části města“ V. Hilského z roku 1977 měla padnout za oběť stará zástavba včetně jižní strany hlavní třídy a být zde vybudováno moderní socialistické centrum. Kromě kaple a sousoší měl být tentokrát zachován i kostel Nanebevzetí Panny Marie, ale z původního plánu asanace i pro tentokrát sešlo. Co se týče kladenského průmyslu, výrobní linky byly po válce opotřebované, navíc se vlivem znárodňovacích dekretů prezidenta Edvarda Beneše původně akciové společnosti PŽS a Poldina huť spojily s dalšími závody ve Spojené ocelárny n. p. Doly byly přejmenovány dle významných osobností režimu a samotná Vojtěšská huť se nyní jmenuje Huť Koněv, podle maršála, jehož vojska osvobodila Čechy z područí Německa. Dle *Historického atlasu* kladenské hutě začínají kvůli centralizovanému systému organizace vykazovat ztrátovost, protože nerespektuje výrobní možnosti jednotlivých závodů, nepovoluje samostatnost v budování zahraničních odbytišť nebo své prostředky poskytuje hutím na Slovensku a v Ostravě. V 70. letech je ale pro zvýšení produkce zbudován zcela nový závod na Dříně a také modernizována původní Poldi (Kuchyňka, 2012, s. 19, 26-29; Šimůnek, 2007, s. 20-24; Veverková, 2008, s. 34, 37, 38).

4.2 Vývoj města Kladna a kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka po roce 1989

Rok 1989 byl mezníkem celé řady politicko-hospodářských a sociálních změn. Kladenské huti POLDI – spojené ocelárny, n. p. se v 90. letech 20. století mění na akciovou společnost se 100% podílem státu, poté jsou privatizovány do rukou více firem, a vzniká tak řada nových subjektů. Kladenská hutní výroba je omezena, roku 2002 byl zavřen také poslední důl Schoeller v Kladenském kamenouhelném revíru, lidé přicházejí o své původní pracovní pozice²⁰ v oblasti hutnictví a hornictví a více se orientují na blízkou Prahu (Kuchyňka, 2012, s. 19, 30; Šimůnek, 2007, s. 22; Vykouk, 2009, s. 39). V Kladně se pak v průběhu let také usazují pobočky společností lehkého průmyslu, jako je například společnost LEGO²¹, a vzniká několik nákupních zón s nabídkou širokého sortimentu zboží (Šimůnek, 2007, s. 24). Město Kladno je od 12. listopadu 2000 statutárním městem²² a v současné době je jeho primátorem Milan Volf z politické strany Volba pro Kladno v koalici s ANO a KSČM²³, což poukazuje na to, že je zde levice do jisté míry stále preferována a zároveň došlo k vzestupu regionální politické strany. Ke dni 1. 1. 2015 je zde dle Českého statistického úřadu 68 552 obyvatel²⁴ a k 31. březnu roku 2015 zde bylo evidováno 7,9% nezaměstnaných osob²⁵.

Osud samotného centra Kladna a kladenské třídy T. G. Masaryka se pak nese ve znamení snahy o návrat obchodního ruchu, reprezentativnosti, revitalizace, dostavování zpustlých či asanovaných domů a opravy fasád zdejších budov²⁶ (Šimůnek, 2007, s. 22; Veverková, 2008, s. 38, 39), dále se rekonstruuje inženýrská síť a pokládá zámková dlažba²⁷. Ze studia *Kladenských novin* dále vyplývá, že jednotlivé budovy byly postupně draženy a

---

²⁰ Dle článku na webových stránkách České televize v Poldovce pracovalo 20 000 lidí (zdroj: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/55031-kladenska-poldovka-pycha-ceskeho-prumyslu-a-oceli/>, navštíveno dne 8. 5. 2015)

²¹ LEGO však zaměstnává pouze přes 2000 zaměstnanců (zdroj: <http://www.czechinvest.org/kladenske-lego-ma-novou-budovu-zamestna-v-ni-az-600-lidi>, navštíveno dne 8. 5. 2015).

²² Informace vyhledána na stránkách http://cs.wikipedia.org/wiki/Statut%C3%A1rn%C3%AD_m%C4%9Bsto, navštíveno dne 8. 5. 2015.

²³ Tato informace je dostupná z <http://www.volbaprokladno.cz/vpk-vstupuje-na-kladenskou-radnici-v-koalici-s-ano-a-kscm/>, navštíveno dne 8. 5. 2015.

²⁴ Dostupné z http://cs.wikipedia.org/wiki/Kladno#cite_note-1, navštíveno dne 8. 5. 2015.

²⁵ Statistika nezaměstnanosti dostupná ke stažení z <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>, navštíveno dne 8. 5. 2015.

²⁶ Z tisku Koulová, L.: Kladenské noviny, 1992, č. 1, 8. ledna, s. 1.

²⁷ Koulová, L.: Kladenské noviny, 1996, č. 3, 18. ledna, s. 3; č. 24, 13. června; č. 27, 4. července.

privatizovány do osobního vlastnictví, ku příkladu známá Janoutova parfumerie a prodejna s kávou pana Porazila se vrátily do rukou rodin svých původních majitelů²⁸. Kaple sv. Floriána, která sloužila po roce 1948 jako skladiště, je roku 1992 opět vysvěcena a probíhá zde první bohoslužba²⁹ (Vykouk, 2009, s. 124). Na malém prostranství v bodě křížení dnešní Poděbradovy a ulice T. G. Masaryka vzniká díky výběrovému řízení roku 1997 odpočinkový prostor s lavičkami a fontánkou, která je ale o dva roky později poničena a od roku 2003 zde opět stojí kašna s replikou již zmiňované sochy sv. Jana Nepomuckého³⁰ (Vykouk, 2009, s. 124, 156). Druhým odpočinkovým bodem je pak zrenovované Floriánské náměstí se slunečními hodinami, lavičkami a zelení, propojující hlavní třídu s cestou ke kladenskému zámku³¹ (Šimůnek, 2007, s. 24). Internetové zdroje dále informují o tom, že se v současnosti na Floriánském náměstí konají tradiční velikonoční a vánoční trhy, či francouzské trhy s nabídkou pochutin a vín³². Dále se na hlavní třídě konaly různé festivaly, např. roku 2014 festival neziskových organizací *Chciplej pes*, průvody třídou v rámci kulinařských slavností sv. Vavřince nebo oslavy *Dne s Deníkem*³³. V prosinci roku 2014 zde byla dále zrušena ubytovna v budově bývalého kina Oko³⁴. Hlavní třída tak může návštěvníkovi nabídnout možnost zavítat do zdejších obchodů a podniků, navštívit kulturní akce nebo posedět na lavičkách.

---

²⁸ Z tisku Koulová, L.: Kladenské noviny, 1993, č. 11, 17. března; č. 39, 29. září.

²⁹ Z tisku Koulová, L.: Kladenské noviny, 1992, č. 14, 8. dubna.

³⁰ Z tisku Koulová, L.: Kladenské noviny, 1996, č. 12, 21. března; č. 33, 15. srpna.

³¹ Zdroj: http://www.mestokladno.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=6506&id=135725&n=slunecni-namesti&query=flori%C3%A1nsk%C3%A9+n%C3%A1m%C4%9Bst%C3%AD, navštíveno dne 8. 5. 2015.

³² Zdroje: <http://www.mestokladno.cz/velikonocni-trhy-v-kladne/d-1424256>, http://kladensky.denik.cz/zpravy_region/trhy20071207.html a <http://kladenskelisty.cz/49413/v-kladne-zacal-jiz-sedmy-rocnik-francouzskych-dnu/>, navštíveno dne 8. 5. 2015.

³³ Zdroje: http://kladensky.denik.cz/kultura_region/festival-chciplej-pes-chtel-ukazat-ze-kladno-neni-mrtve-mesto-20140922.html, <http://kladenskelisty.cz/29687/tuto-sobotu-zazije-kladno-oslavy-svateho-vavrince/> a http://kladensky.denik.cz/zpravy_region/den20090519.html, navštíveno dne 8. 5. 2015.

³⁴ Zdroj: <http://kladenskelisty.cz/93512/pesi-zona-oziva-ubytovna-skoncila/>, navštíveno dne 8. 5. 2015.

5. SOUČASNÝ VZHLED KLADENSKÉ HLAVNÍ TŘÍDY T. G. MASARYKA (ulice Dlouhá a Královská před rokem 1918, Masarykova v letech 1918-1939, Hlavní v letech 1939-1945, Masarykova v letech 1945-1948, Čs. Armády v letech 1948-1989, T. G. Masaryka po roce 1989)

Současná kladenská hlavní třída se nachází v historickém centru města Kladna, které je vzdáleno 2, 5 kilometru od hlavního vlakového nádraží. Ulice je dlouhá zhruba 550 metrů, svažuje se z mírného kopce a projít ji trvá vycházkovou chůzí zhruba osm minut. Jejimi mezními body jsou na jednom konci kladenská hlavní silnice v ulici Kleinerova, za níž se nachází náměstí Svobody s parkem a zastávkou městské hromadné autobusové dopravy, na konci druhém pak náměstí Starosty Pavla s městskou radnicí, kostelem Nanebevzetí Panny Marie a Mariánským sousoším. Pěší zóna na několika místech vybíhá do postranních ulic, jmenovitě do ulice Tyršova, O. Peška, Poděbradova, Komenského, Havířská, Osvobozených politických vězňů, Žižkova, Gorkého, Floriánská a Ivana Olbrachta. Kladno se prostřednictvím názvů těchto ulic hlásí k osobnostem a tradici spojené s národním hnutím, českým odbojem a historií regionu³⁵. Je lemována jedno až tři patrovými opravenými domy, převážně novodobými, ale z nichž některé byly vybudovány již ve 2. polovině 19. století, a v jejichž přízemí dnes sídlí obchody a v patrech kanceláře či obytné prostory. Dále lampami pouličního osvětlení, odpadkovými koši a občas také lavičkou či hrnkovou květinovou výzdobou včetně květináčů s okrasnými stromy, zem je pak pokryta zámkovou dlažbou. Kromě chodců je sem také povolen vjezd cyklistům a omezeně zásobovacím či osobním

---

³⁵ Odůvodnění a charakteristiky názvů těchto náměstí a staveb přebírám z knihy Jaroslava Vykouka *Kladenský uličník*. Ulice Kleinerova nese po roce 1945 název po Františku Kleinerovi, členu Sokola, který byl zatčen během okupace a zahynul v koncentračním táboře (Vykouk, 2007, s. 108). Náměstí Svobody je pak symbolem samostatnosti a svobody, získané po pádu Rakouska-Uherska, nacistického a později socialistického režimu (Vykouk, 2007, s. 146). Náměstí starosty Pavla nese svůj název až po roce 1989, dle kladenského starosty, který byl společně s dalšími členy zastupitelstva zatčen roku 1939 po atentátu na německého strážmistra. Během věznění spáchal sebevraždu (Kuchyňka, 2012, s. 25; Vykouk, 2007, s. 146). Tyršova ulice je pojmenována po zakladateli Sokola (Vykouk, 2007, s. 206), ulice O. Peška pak připomíná náčelníka Sokola, který byl také zatčen po atentátu roku 1939 a zemřel v koncentračním táboře (Vykouk, 2007, s. 156). Poděbradova ulice upomíná na „husitského krále“ Jiřího z Poděbrad (Vykouk, 2007, s. 166), Komenského na Učitele národů (Vykouk, 2007, s. 111), Havířská nejspíše odkazuje na propojení Kladna s jednou „z nejstarších kladenských hornických kolonií“ (Vykouk, 2007, s. 66) a jméno ulice po roce 1948 Osvobozených politických vězňů je výrazem úcty (Vykouk, 2007, s. 158). Žižkova ulice se dále jmenuje dle husitského vojevůdce (Vykouk, 2007, s. 237), Gorkého po roce 1945 dle spisovatele písničím ve slohu socialistického realismu (Vykouk, 2007, s. 64), Floriánská dle své polohy naproti kapli sv. Floriána (Vykouk, 2007, s. 55) a konečně I. Olbrachta dle českého spisovatele (Vykouk, 2007, s. 80).

automobilům. Návštěvník může posedět na dvou odpočinkových bodech nebo zavítat do místních obchodů a podniků. Na ulici se vyskytuje převaha obchodů s levným zbožím, dále zlatnictví, pobočky bank, cestovních a realitních kanceláří. Nalezneme zde také ale restaurační zařízení a speciální obchody, jako je například luxusní Janoutova parfumerie s novorenesančně pojatou fasádou prvního patra s prvky ornamentální výzdoby, nebo luxusní prodejna kávy a čaje pana Porazila, opravená do secesního slohu³⁶.

Před vstupem na samotnou pěší zónu směrem od náměstí Svobody ulicí prochází vedlejší silnice s malým parkovištěm, která se napojuje na hlavní silniční tepnu. Zde se nám naskytne pohled na ošuntělou budovu bývalého kina Sokol, ve které se dnes nachází malá vinotéka, kavárna, prodejna tabáku a tiskoviny, a také malý obchod s levným zbožím. Vedle budovy bývalého kina se nachází kladenská sokolovna s tělocvičnou, otevřená roku 1896 a během let postupně upravována (Veverková, 1999, s. 49). Na budově se nachází pamětní deska upomínající na odbojáře zde vězněné během nacistické okupace. Naproti Sokolu jsou umístěny prodejní stánky s rychlým občerstvením v podobě lahůdek, pizzy a kebabu, které mohou návštěvníci zkonsumovat u stolků před stánky. Vedle stánků se v přízemí budovy nachází prodejna květin, ve výloze vzorně naaranžované porcelánové a keramické dekorace, před obchodem pod stříškou vystavenou nabídku květin, vedle pak můžeme navštívit Českou restauraci s interiérem laděným ve dřevě a cihlových obkladech, nebo music bar.

Za vyústěním Tyršovy ulice nás již tabule upozorňuje na to, že vstupujeme na území pěší zóny. V úvodu pěší zóny můžeme navštívit zdejší uzenářství a řeznictví, pobočky dvou realitních kanceláří STING a M&M Reality v prvních patrech domů, drogerii nebo obchod s levným textilem vietnamského majitele, jehož zboží bývá vystaveno přímo na ulici. V současné době zde také nalezneme prázdné interiéry bývalé pobočky mobilního operátora a obchodu se spodním prádlem, které se přestěhovaly do nového kladenského obchodního centra. Dále zde ale můžeme zavítat do prodejny s nabídkou výtvarných a školních pomůcek, zlatnictví, před kterým je možné posedět na dvou lavičkách, či do obchodu se sportovními potřebami, jehož fasáda je ozdobena vzhlednou freskou. Také se zde nachází pobočka cestovní kanceláře FISCHER, prodejna nábytku vyráběného na zakázku, a následuje dům, který jako jeden z mála nemá opravenou omítku, v němž sídlí hračkářství a dárkové zboží. Posledním obchodem před vústěním ulice O. Peška na pěší zónu je obchod s ovocem a

---

³⁶ Charakteristiky těchto a dalších staveb přebírám z knihy Ireny Veverkové *Procházka Kladnem* (1999).

zeleninou vietnamského prodejce, před kterým bývají vystaveny přepravky s čerstvým zbožím. Lidé se zde také zastavují kvůli výběru z bankomatu.

V následujícím úseku ulice, mezi ulicí O. Peška a prvním odpočinkovým bodem, můžeme navštívit pobočky další realitní a cestovní agentury ECO – juris a LC Kontakt, prodejnu s ložním prádlem nebo obchod zaměřený na bytové doplňky, na jehož boku visí další pamětní deska, upomínající na rok 1900, kdy zde promluvil T. G. Masaryk, hájící zájmy stávkujících horníků. Před budovou se pak nachází další dvě lavičky a také květináč s okrasným stromem. Nalezneme zde také prodejnu s levným textilem vietnamského prodejce v budově bývalého kina Korzo, která své zboží vystavuje na ulici. Dále zlatnictví, kuchyňské potřeby, drogerii a nonstop hernu. Do nedávné doby zde také sídlilo hračkářství, které se také přestěhovalo do obchodního domu a nyní je zde levné zboží za deset a dvacet korun.

Na pomezí ulic Poděbradovy a Havířské se na hlavní třídě nachází první odpočinkový bod, malé trojúhelníkové náměstí, na němž můžeme spatřit pětiúhelníkovou kašnu s replikou sochy sv. Jana Nepomuckého, lavičky, dva okrasné stromy, květináč se zelení a informační tabuli informující o dění ve městě Kladně. Kolem tohoto náměstí se soustředí obchod s potravinami Žabka, před kterým je také možno posedět na lavičkách, pekařství a okénko prodejny Fornetti, prodávající rozpékané pečivo. Dále pak dvě nonstop herny, další dvě cestovní kanceláře Blue Style a Čedok, švadlenka, železářství a kuchyňské potřeby. V interiéru bývalého zlatnictví, které se přestěhovalo do obchodního domu, je nyní prázdné, obchody se sportovními potřebami a bývalou obuví byly nahrazeny prostornými secondhandy. Nad přízemním secondhandem se nachází prostory fitness centra.

V dalším úseku se pak místo bývalé cukrárny a drogerie nachází dvě prostorné prodejny levných potravin a zboží. Do Havířské ulice pak můžeme zavítat do zlatnictví a také kavárny Lodestar s venkovním posezením, okrasným stromem a informačním panelem. Vedle se vyskytují dvě bankovní pobočky UniCredit Bank a Raiffeisenbank, a také luxusní obchod s kávou a čajem pana Porazila, který zde již má svou tradici.

Dále je zde další zlatnictví, obchod s textilem vietnamského majitele, který opět své zboží vystavuje na ulici, a proti němu nonstop bar s venkovním posezením, vedle kterého může být během letních dnů prodávána točená zmrzlina. Mezi ulicemi Žižkova a Gorkého se pak nachází květinářství, které své květiny vystavuje na ulici, v bývalé prodejně levných knih se v současné době připravuje nový obchod. Také je zde budova bývalého kina Oko, která

ještě v průběhu minulého roku sloužila jako ubytovna, v jejímž přízemí nyní sídlí nehtové studio a dvě prodejny textilu vietnamských majitelů, a také drogerie. Naproti je pak prodejna bicyklů, cestovní kancelář WT Concept a kebab restaurace s venkovním posezením do ulice, vedle které lidé využívají dalšího bankomatu.

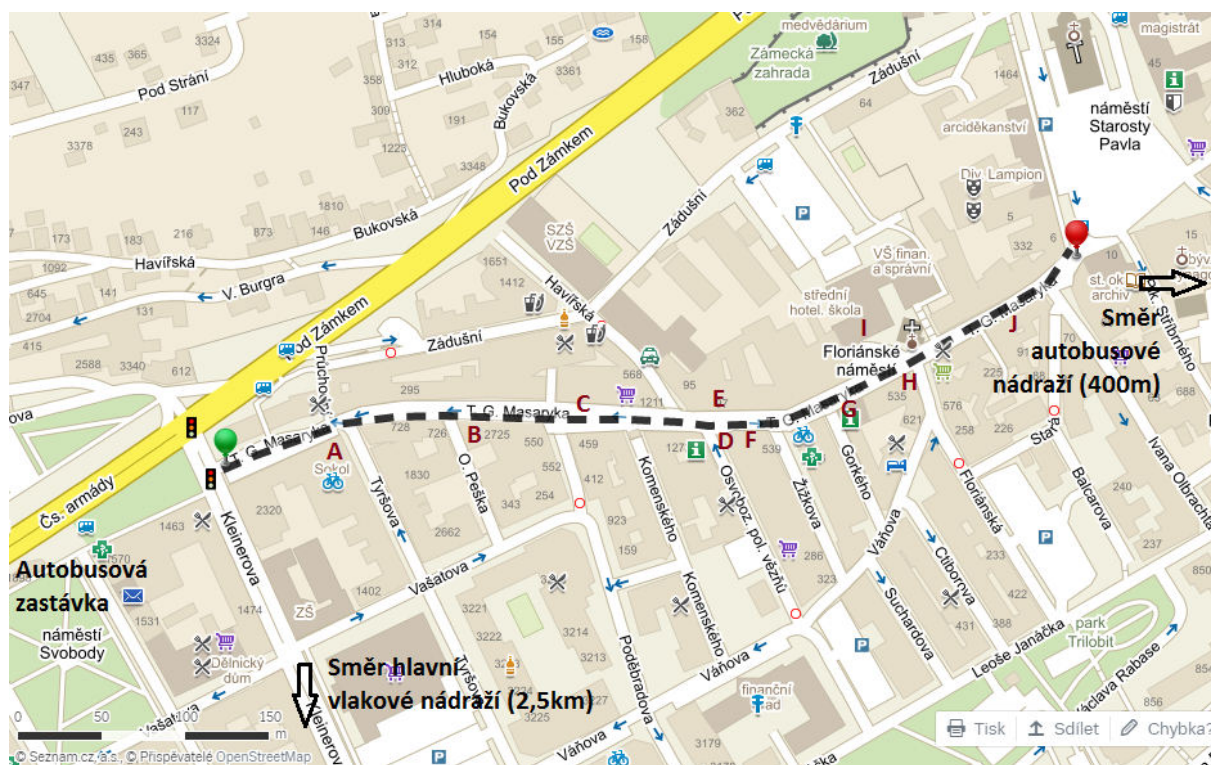
Na rohu ulic T. G. Masaryka a Gorkého je pak budova bývalé lékárny U České koruny se sgrafitovou výzdobou, v níž dnes sídlí kladenské infocentrum a knihkupectví. Vedle zlatnictví je pak pobočka banky ČSOB. Na tomto místě také začíná druhý odpočinkový bod, tedy Floriánské náměstí, jemuž dominuje barokní kaple sv. Floriána, kruhová fontána, kolem níž se soustředí sluneční hodiny, lavičky a na rohu zde se nacházející budovy, jež kdysi bývala první kladenskou školou a nyní zde sídlí oddělení magistrátu, může návštěvník posedět na kaskádově uspořádaných lavičkách s okrasnou zelení. Kolem kaple sv. Floriána lze projít až ke kladenskému baroknímu zámku se zámeckou zahradou. Floriánské náměstí lemují obchody s místním optikem, papírnickým a také bývalá pizza Verdi, na jejímž místě je dnes již jiný podnik, také prodávající italskou zmrzlinu a lahůdky. Naproti kaple se pak nachází restaurace Staré Kladno s venkovním posezením a jednoduchým prosvětleným interiérem, jehož stěny zdobí fotografie z kladenské historie.

Na posledním úseku pěší zóny, mezi ulicemi Floriánská a I. Olbrachta, můžeme navštívit prodejnu textilu, uzenářství a vín, dlouho prázdné interiéry bývalé prodejny hraček nyní obsadil obchod s přírodními produkty. Také je zde prodejna hodinek, zlatnictví, pobočka mobilního operátora a unikátní prodejna s kreativními výtvarnými potřebami, vedle pak sídlí Janoutova parfumerie, která zde již má svou mnohaletou tradici. Můžeme zde také navštívit music club či nedávno otevřenou mexickou restauraci, místní optik a prodejny se značkovým oblečením.

Ke konci hlavní třídy, kde se ulice T. G. Masaryka spojuje s ulicí I. Olbrachta a poté ústí na náměstí starosty Pavla, pak můžeme zavítat do knihkupectví nebo dvou prodejen s levným zbožím. Před těmito prodejny je umístěn informační panel městského divadla, lavička, sloupové hodiny a okrasný strom v květináči.

Plánek kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka³⁷

Vysvětlivky³⁸:

- A – Vstup na pěší zónu s kladenskou sokolovnou.
- B – Pamětní deska v ulici O. Peška.
- C – Odpočinkový bod u kašny se sochou svatého Jana Nepomuckého.
- D – Ukázka pobočky banky a obchodu s levným zbožím.
- E – Obchod s kávou a čajem pana Porazila.
- F – Ukázka obchodu s textilem vietnamského majitele.
- G – Budova bývalé lékárny U České koruny s pamětní deskou.
- H – Prodej zmrzliny na Floriánském náměstí.
- I – Floriánské náměstí s barokní kaplí sv. Floriána.
- J – Janoutova parfumerie.

³⁷ Plánek je převzat z internetového zdroje <http://www.mapy.cz/zakladni?x=14.0990746&y=50.1457694&z=17&source=stre&id=97366>, navštívený dne 10. 5. 2015.

³⁸ Silnou přerušovanou čarou je označena vlastní třída T. G. Masaryka. Jednotlivá písmena pak označují místa, jejichž fotografie přikládám do obrazové přílohy bakalářské práce do kapitoly č. 12.

6. ŽIVOTNÍ RYTMUS A CHARAKTER Kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka ve všední a sváteční den, v různých denních a ročních dobách

6.1 Životní rytmus kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka

Městu a jeho životnímu rytmu se věnuji, protože je v současných urbánních studiích přirovnáno k živému dynamickému organismu zasazeného do kontextu interaktivního časoprostoru (Soukupová, 2012, s. 53, 54). Životní rytmus budu konkretizovat pro kladenskou hlavní třídu.

6.1.1 „PROBUZENÍ“ Kladenské hlavní třídy (časový úsek od šesté do deváté hodiny ranní)

Kladenská hlavní třída se „probouzí“ bez ohledu na roční dobu následujícím způsobem. Mezi šestou a sedmou hodinou ranní nejprve přicházejí prodavači do místních prodejen. Některé obchody jsou otevírány, v jiných zatím probíhají pouze přípravy, případně příjem nového zboží. Ráno dále zhasíná pouliční osvětlení a ulicí současně procházejí jednotlivci pouze procházející do zaměstnání nebo vracející se domů z večerní zábavy. Již v tuto chvíli, nebo mezi sedmou a osmou hodinou dochází k úklidu ulice v podobě vývozu odpadků z odpadkových košů a popelnic připravených před jednotlivými domy, či jen v podobě sběru a zametání odpadků z dlažby. Na ulici také začíná přicházet více lidí, buďto navštívit jednotlivé obchody či podniky anebo ulici využít k naplnění jiných aktivit, jako je výběr finančního obnosu z bankomatu. Mezi osmou a devátou hodinou se již časové rytmy pozorovaných dnů svým charakterem více liší. Všední dny se vyznačují životem na ulici, kdežto dny nedělní se nesou ve znamení většího klidu.

Během rána všedního dne dochází k vyvážení odpadků z popelnic a odpadkových košů, objevují se také metaři uklízející nepořádek z dlažby. Dále jsou otevírány téměř všechny obchody a podniky na hlavní třídě a chvílemi dochází k jejich zásobování. Postupem času mezi sedmou a osmou hodinou přibývá procházejících návštěvníků, kteří začínají nakupovat, občas nahlédnou do výlohy či vyberou hotovost z bankomatu. Na ulici je tak možné častěji zaslechnout hovor a někteří prodejci nezávisle na ročním období vystavují a aranžují zboží, reklamní poutače či stoly a židle před svými obchody. Během letních dnů však

byla na rozdíl od zimních uvedena do provozu kašna se sochou svatého Jana Nepomuckého a fungovala také fontána na Floriánském náměstí, návštěvníci více posedávali na lavičkách a již brzy se objevovalo více cyklistů a lidí venčících psa. Vzhledem k teplému počasí také dříve přicházejí rodiče s dětmi a kočárky, na ulici voní káva a hraje hudba ze zdejších obchodů, lidé zde snídají, prodává se zmrzlina a objevuje se také skupina lidí s handicapem na procházce či bezdomovec. V rámci všedních dnů školního roku se pak oproti prázdninovým dnům na „probuzení“ ulice k osmé hodině podíleli školáci přicházející na vyučování do blízkých škol, po osmé hodině, kdy školáci i další prodavači zaujali své pozice ve školních lavicích a prodejnách, se ulice zdála být ve srovnání s jejich přítomností prázdnější, rytmus pomalejší. K opětovnému „probuzení“ tak dochází krátce před devátou hodinou ranní příchodem dalších návštěvníků. Vzhledem k tomu, že během neděle nedochází k vývozu odpadkových košů a popelnic, ulice se vyznačuje značným nepořádkem převážně v podobě cigaretových nedopalků, ačkoliv základní úklid obstarávají metaři. Vzhledem k tomu, že se otevírá pouze málo místních podniků a obchodů³⁹, pohybuje se zde ve srovnání se všedními dny podstatně méně lidí, kteří ulicí pouze procházeli nebo navštěvovali či opouštěli tyto podniky, a to buď v podnapilém či střízlivém stavu. Obecně by se dalo říci, že nedělní „probuzení“ a celkový životní rytmus ulice je pomalejší, návštěvnost je výrazně nižší než u všedního dne. Lidé spíše jen procházejí, navštěvují podniky nebo zdejší tělocvičnu.

6.1.2 DOPOLEDNE NA KLADENSKÉ HLAVNÍ TŘÍDĚ (časový úsek od deváté do dvanácté hodiny)

Dopoledne všedního dne se mezi devátou a desátou hodinou vyznačuje častějším zásobováním obchodů a postupným přibýváním návštěvníků, kteří nakupují, debatují, procházejí se se svými dětmi a venčí psi. Během zimních dnů však lidé kvůli mrazivému počasí neposedávají na lavičkách, debatují spíše za chůze a jejich činnosti se až do fáze oběda, tj. do dvanácté hodiny, příliš nemění. A během teplých dnů mají některé obchody otevřená okna a dveře, pohybují se zde spoře oblečení návštěvníci a postarší lidé posedávající na lavičkách. Může se také například objevit bezdomovec nebo muž prodávající klíčenky za dobročinný příspěvek. Všední teplé dny jsou výjimečné tím, že v porovnání

---

³⁹ Mezi obchody a podniky, které byly otevřeny i během neděle, patří potraviny Žabka, květiny na začátku pěší zóny, zdejší bary a non stopy, fitness, restaurace Staré Kladno a Česká restaurace a stánky s rychlým občerstvením, během teplých dnů také prodejna zmrzliny na Floriánském náměstí.

s ostatními pozorovanými dny začínají lidé ještě před dvanáctou hodinou nakupovat zmrzlinu, potraviny a rychlé občerstvení ke konzumaci přímo na hlavní třídě, zatímco v zimní, deštivé či mrazivé dny se zde obědvá jen zřídka a spíše v místních restauračních zařízeních. Nedělní dopolední dění na ulici spojovala skutečnost, že se zde nikdo déle nezdržoval, pouze převážně mladí lidé přicházející do místních otevřených podniků a obchodů, občas jen procházející, či na procházce se svými dětmi.

6.1.3 KLADENSKÁ HLAVNÍ TŘÍDA V DOBĚ OBĚDA (časový úsek od dvanácté do jedné hodiny)

Rytmus všedního teplého dne se na hlavní třídě v době oběda zvolňuje. Lidé nepospíchají, posedávají na lavičkách, nakupují, či převážně venku obědvají zakoupené občerstvení. Na ulici voní káva, hraje hudba z obchodů, některé mají odpolední pauzu. Může se zde také pohybovat bezdomovec, či nějaký žebrák. V případě nedělních dnů nebo mrazivého všedního dne, není obědová fáze tak patrná, jelikož ke stravování dochází převážně v místních restauračních zařízeních a dění na ulici tak plynule navazuje na předchozí dopolední fázi. To znamená, že je během oběda ulice užívána běžným způsobem v nezměněném časovém rytmu, ulicí procházejí nakupující a debatující návštěvníci. V průběhu nedělní doby oběda pak navíc dochází k zásobování místních vietnamských obchodů.

6.1.4 ODPOLEDNE NA KLADENSKÉ HLAVNÍ TŘÍDĚ (časový úsek od jedné do páté hodiny)

Během odpoledne teplých všedních dnů na hlavní třídě lidé ještě po jedné hodině posedávali na lavičkách, svačili a pojídali zmrzlinu. Ale už i v průběhu odpoledne zimních všedních dnů mezi jednou a třetí hodinou lidé i přes chladné počasí tu a tam posedávali na lavičkách a na ulici hrála hudba z místních obchodů. Všední dny spojoval v období mezi třetí a pátou hodinou ruch hojně se zde vyskytujících debatujících lidí a projíždějících zásobovacích automobilů, během školního roku pak také procházeli školáci, kterým skončilo školní vyučování. V rámci nedělního odpoledne časový rytmus pokračuje v podobném duchu jako jeho obědová fáze. Na ulici se občas pohybují návštěvníci v podobě procházejících se

lidí, i s dětmi, kteří nikam nespíchájí, občas posedávají na lavičkách, debatují a pojídají pizzu či zmrzlinu.

6.1.5 VEČER NA KLADENSKÉ HLAVNÍ TŘÍDĚ (časový úsek od páté do deváté hodiny)

Pro všechny dny je typické večerní rozsvícení pouličního osvětlení v závislosti na čase západu slunce, a pro ty všední potom zvolnění tempa po páté hodině, kdy jsou postupně zavírány zdejší obchody a prodavači i nakupující odcházejí. Všední teplé večery lidé stále proudí beze spěchu za zábavou, komunikují a pojídají zmrzlinu, ale po šesté hodině jich postupem času rychle ubývá a po sedmé hodině je ulice téměř prázdná až na pár procházejících lidí. Po osmé hodině jen tu a tam někdo prochází a zdržují se zde převážně romské skupinky. Večery chladného všedního dne probíhají vesměs obdobně. Po páté hodině prochází spíše mladí jednotlivci a páry i s dětmi, romské hloučky. Po šesté jich však začíná rychle ubývat a po sedmé hodině se zde již nezdržuje až na pár výjimek téměř nikdo. Nedělní večery jsou pak charakterizovány občasným korzováním mladých debatujících lidí, nakupujících pizzu a kebab, návštěvou účastníků večerní bohoslužby a tu a tam procházejících lidí do barů či za cíli mimo hlavní třídu. Postupem času se zde ale nikdo nezdržuje a ulice je až na výjimky tichá a klidná.

6.1.6 NOČNÍ RYTMUS KLADENSKÉ HLAVNÍ TŘÍDY

Během noci na kladenské hlavní třídě svítí nejen pouliční osvětlení, ale je také osvětlena kaple sv. Floriána a poutače či výlohy jednotlivých obchodů. Mezi podniky otevřené přes noci všedních i nedělních dnů patří místní non stopy, bary a herny. Také stánky s rychlým občerstvením mají otevřeno do pozdních hodin všedního dne. V pátek a sobotu pak některé zdejší podniky prodlužují svou otevírací dobu, aby vyhověly poptávce ze strany návštěvníků, převážně mladých lidí mířících za zábavou. V neděli je ale většina zdejších obchodů po celý den zavřena. Ulice je tedy během nocí všedního a nedělního dne až na výjimky, v podobě procházejících jednotlivců nebo lidí navštěvujících otevřené non stopy a herny, v podstatě vylidněná. Během páteční a sobotní noci jsou pak na hlavní třídě podniky otevřeny déle do noci a nabízejí občerstvení pro procházející páry a skupinky mladých lidí.

6.2 Faktory ovlivňující životní rytmus a charakter kladenské hlavní třídy

Následující faktory určitým způsobem ovlivnily časový rytmus a charakter kladenské hlavní třídy: počasí, výroční zvyklosti, obsazení obchodů a podniků, opravy a senzuální charakter.

Za první faktor ovlivňující životní rytmus hlavní třídy lze patrně označit vliv počasí. Na ulici se pohybovalo a trávilo svůj čas méně návštěvníků, pokud pršelo nebo sněžilo. Výzdobným prvkem hlavní třídy byla v průběhu roku skromná kvetoucí zeleň a sloupy pouličního osvětlení dekorované zavěšenými květináči s kvetoucími barevnými květinami. V zimním ročním období pak byla výzdoba zelení samozřejmě skromnější, ve formě jehličnatých větvíček dekorujících květináče pouličního osvětlení.

Dále zde dochází k projevům výročních zvyklostí, nejviditelněji v podobě velikonočních a vánočních trhů na Floriánském náměstí s dřevěnými stánky a prodejem tematických pokrmů či dekorací. V předvánočním čase je pak hlavní třída vyzdobena žárovkami v modré a bílé barvě, uspořádanými do vánočních symbolů a zavěšenými na lampy pouličního osvětlení. Zdejší obchody a podniky volí v průběhu Vánoc a dalších výročí individuální výzdobu výloh, ve kterých se také objevují tabla s portréty maturantů kladenských škol. Hlavní třída není svědkem politických manifestací, ale v kapli sv. Floriána se v určité všední dny a i během dne nedělního konají bohoslužby. Během zimy pak mohou být tyto bohoslužby z důvodu mrazu přesunuty do budovy nacházející se mimo hlavní třídu.

Dalším faktorem jsou změny v obsazení obchodů a podniků, ke kterým během roku docházelo. Některé obchody ukončily na pěší zóně v průběhu výzkumu svůj provoz a byly případně nahrazeny jinými obchodními řetězci. V blízkosti historického středu města a hlavní třídy bylo také nově otevřeno obchodní centrum Central Kladno, které poskytuje komplexní nabídku zboží a služeb. Také byly vyprázdněny prostory budovy bývalého kina Oko, která se nachází přibližně v polovině pěší zóny a dříve sloužila jako ubytovna. Kromě změn v obsazení obchodů zde také probíhají rozličné opravy a práce⁴⁰. Jedná se například o opravu fasády, komínu nebo vyvěšování transparentu napříč ulic v průběhu všedního dne, i v neděli pak docházelo například k výkopovým pracím, zateplování nebo zásobování vietnamských obchodů.

---

⁴⁰ Následující příklady prací jsou zmíněny ve vybraných protokolech nezúčastněného pozorování.

Kladenskou pěší zónu lze samozřejmě vnímat i jinak, než pouze zrakovými vjemy⁴¹. Na ulici tak lze vnímat různé zvuky, ráno například hluky přicházející směrem od hlavní silnice, odbíjení zvonu v nedalekém kostele, kroky a hlasy debatujících lidí nebo pobíhajících dětí a psů, či hudba hrající z místních podniků a obchodů. Na ulici pak někdy páchnou kanály, přeplněné odpadkové koše, popelnice, či výkaly objevující se ráno následující po sobotní noci, ale v určité hodiny je pro ni také charakteristická vůně čerstvé kávy z místní kavárny, rozpékaného pečiva a pokrmů připravovaných v místních restauračních zařízeních a stáncích s rychlým občerstvením.

6.3 Rázovité figurky na kladenské hlavní třídě

V závislosti na počasí se na ulici také objevily tyto rázovité figurky⁴²: dva postarší bezdomovci, černovlasá žebračka, žebrák s berlí a muž vybírající příspěvek na sbírku.

Postarší bezdomovec v modré bundě a omšelé obuvi seděl během letního všedního dne mezi osmou a devátou hodinou nejdříve na Floriánském náměstí, po deváté hodině poté před potravinami Žabka na lavičce svačil housku a nakonec poklimbával, chvílemi pospával na slunci, dokud jej kolem dvanácté hodiny nebudí policejní hlídka, on se napojí z pítka a usedá na lavičku ve stínu u kašny, po chvíli ale kolébavým krokem opouští ulici. Potkala jsem jej ještě mezi jednou a druhou hodinou, to pouze bez zastavení procházel ulicí. Muž byl celou dobu mlčky zamyšlen a lidé na něj nereagovali nijak odmítavě, spíše byl během svého pospávání na lavičce senzací.

Další výraznou postavou je dále místní černovlasá žebračka. Na pěší zóně se objevila během letního všedního dne kolem jedné hodiny a během zimního všedního dne mezi čtvrtou a pátou hodinou. Tradičně drží malý košík nebo igelitovou tašku, ve které může nosit nějaké výrobky nabízené výměnou za almužnu. Většinou prochází od člověka k člověku a snaží se navázat kontakt, často vypráví různé příběhy, o jejichž pravdivosti se posluchač může jen dohadovat. Lidé tak reagují převážně podrážděně, s odstupem a pokusem se vyhnout jakékoliv interakce a komunikace.

---

⁴¹ Upozorňuje na to příspěvek *Urbánní krajina: senzuační přístupy* Karolíny Pauknerové (Soukupová, 2012, s. 53).

⁴² Kdy se konkrétně na pěší zóně vyskytovaly a jaké činnosti prováděly, zde ilustruji na základě vzorových protokolů nezúčastněného pozorování.

Dále se zde kolem dvanácté hodiny letního všedního dne objevil postarší žebrající muž opírající se o berli a držící misku na almužny, kterou natahoval směrem k procházejícím lidem a každého oslovoval pozdravem. Lidé si od něj drželi spíše odstup. Taktéž během stejného dne přišel ke kašně mezi třetí a čtvrtou hodinou postarší bezdomovec s plnovousem, aby se napil z pítka a prohledal odpadkové koše. Kolem sedmé hodiny se zde objevuje znova a opakuje svou činnost, poté se usazuje na lavičce a pojídá nalezený kus pizzy. Lidé si tohoto muže vůbec nevšíмали. Nakonec se zde v době oběda letního všedního dne krátce objevil muž středního věku s kasičkou vybírající dobrovolný příspěvek na podporu ohrožených zvířat. S úsměvem na tváři přímo oslovoval procházející s prosbou o příspěvek a většinou se setkával s odmítnutím.

7. Kladenská hlavní třída T. G. Masaryka, její procházeči a návštěvníci

Kladenská hlavní třída je pro své návštěvníky a ty, kteří ji procházejí, skutečně důležitou tepnou ve městě Kladně. Část ji užívá pravidelně v časové frekvenci jednou za týden, či nepravidelně jednou, až dvakrát do měsíce. Procházející do zaměstnání či školy se tu většinou objevují každý všední den a někdy také v sobotu. Nejčastějším důvodem návštěvy kladenské třídy je procházka nebo průchod do jiných částí města, například ke kladenskému zámku, na autobusovou zastávku či do zaměstnání, dalším důvodem návštěvy je pak nákup v místních obchodech a někteří rodáci pak také hlavní třídu označili za místo setkání⁴³. Respondenti bydlící mimo město tudy pouze procházeli do zaměstnání, na autobus, do blízké čajovny a od svého lékaře⁴⁴. Někteří kladenští rodáci se svěřili, že své návštěvy a nákupy po otevření obchodního centra omezili⁴⁵. Přistěhovalí oproti tomu popisovali občasně nákupy a také návštěvy butiků nebo speciálně zaměřených obchodů, jako je Porazil, knihkupectví či oční optika.

Kladeňáci si hlavní třídu vesměs vybavují v její minulé podobě, ať se zde narodili či se přistěhovali. Pozitivně hodnotí současný opravený stav zdejších budov, celkovou upravenost a zámkovou dlažbu. Oceňují také centrální polohu ulice a skutečnost, že je obchodní tepnou. Nelíbí se jim ale současná skladba zdejších obchodů a podniků, nejsou spokojeni s velkým množstvím bazarů, secondhandů, heren, obchodů s vietnamskými majiteli a obchodů s levným zbožím. Chybí jim zde více obchodů na úrovni, či nějaká restaurace, kavárna nebo cukrárna s venkovním posezením. Ojedinele si pochvalují úbytek romských spoluobčanů z hlavní třídy a již se tudy nebojí v noci procházet⁴⁶, ale většina lidí je naopak nespokojena se zdejšími ubytovnami a s nimi spojeným výskytem romských spoluobčanů na kladenské hlavní třídě⁴⁷, popřípadě mají strach z noční návštěvy pěší zóny. Návštěvníky je tak negativně vnímána koncentrace problémů současného postmoderního města. Konkrétně ve vztahu

---

⁴³ Respondenti M a N

⁴⁴ Respondenti C, F, H a J

⁴⁵ Respondenti A, C, G a R

⁴⁶ Respondent H

⁴⁷ Například respondentka A používá při popisu svého postoje k romské menšině zakódovanou řeč („mi tady bohužel vadí naši spoluobčané“), aby se vyhnula obvinění z rasismu, a zároveň předpokládá, že se všeobecně ví, že hovoří o místních Romech. Používá také exonyma „hnědočeši“, zatímco jiní používají diskutovaného označení „cikán“.

návštěvníků k ulici a jejímu užívání je zde vidět narůstající konflikt mezi českou většinou a romskou menšinou, kdy někteří lidé s Romy spojují nebezpečný pohyb ve městě.

Návštěvníkům také vadí obchody vietnamských prodejců, nejspíše s nimi spojují nižší úroveň prodeje a nabízeného zboží. Další problém se projevuje ve vysokém množství bazarů, secondhandů a heren v centru. Někteří také vyjadřují pochybnosti o konkurenceschopnosti místních obchodů vzhledem k nedávnému otevření nedalekého obchodního centra Central Kladno.

Dále bylo mým cílem zjistit, zda lidé tuto ulici zahrnují do pojmu Kladna a v podstatě jsem zjistila, že si s městem Kladnem spojují jiné atributy. Kladno hodnotili převážně pomocí kladenského průmyslu, tedy pojmů huť Poldi nebo závod Kablo, přitom si uvědomovali, že tento průmysl je spojen s obdobím před rokem 1989. Dále Kladno hodnotí pomocí propagandistických frází, např. kladenské doly, šachty, uhlí, rudá záře nad Kladnem⁴⁸, případně přes hornický skanzen Mayrau, spojený s hornictvím na Kladensku. Jako další charakteristiky uvedli kladenský hokej, nebo Kladno jako satelit či noclehárnu Prahy⁴⁹. Nejčastější asociace s průmyslem ukazuje, že se lidem dostalo do povědomí, dokonce i mladší generaci, ačkoliv někteří si na kladenský průmysl již nevzpomněli nebo sami uvedli, že si s ním Kladno už nespojují⁵⁰. Přestože si Kladno v první asociaci spojují s doly, nikdo by návštěvu nezavedl na místa spojená s kladenským průmyslem, kromě již zmíněného hornického skanzenu. Pozoruhodná místa, na která by návštěvu zavedli, jsou spíše spojena se zábavou a kulturními podniky, což jsou především zámecká zahrada s medvědy, sportoviště Sletišťe, divadlo a kino, nebo s pamětihodnostmi, například náměstí Starosty Pavla či ukázka panelové výstavby v uměleckém směru socialistického realismu. Co se týče pojmu samotné kladenské hlavní třídy, někteří si na ni v tomto ohledu vůbec nevzpomněli, zatímco jiní by návštěvu pěší zónou provedli a ukázali například kapli svatého Floriána nebo je zavedli do kavárny Lodestar. Objevily se ale také názory, kdy se za třídu v současnosti stydí, nebo neví, co by na ní dnes návštěvě měli ukázat⁵¹.

---

⁴⁸ Respondent B řekl „Měl jsem tu práci celý život, pracoval jsem v Kablu. Bydlel jsem na Vejhybce a když vylévali železo, tak to červeně zářilo a my na to koukali.“

⁴⁹ Rodilý R ve věku cca 25 let, přistěhovalá respondentka středního věku uvedla: „Takový spíš satelit Prahy.“

⁵⁰ Respondenti C, E, F si nevzpomněli a respondent R uvedl „Ale nevidím v tom už hornický město“.

⁵¹ Respondent D, kladenský rodák, uvedl: „Na pěší zóně, sem bych je určitě nevzal, to by byla ostuda jako prase...“.

Názory rodáků i přistěhovalých se obecně v mnohém shodovaly. Obě strany si vybavily vesměs stejné atributy charakterizující město Kladno, ocenily upravenost a zkritizovaly složení obchodů a podniků na hlavní třídě, kterou navštěvují především za účelem procházky a nákupu. Taktéž by návštěvu vzaly na stejná místa ve městě. Největším rozdílem je tak skutečnost, že někteří rodáci vyjádřili touhu odstěhovat se do okolí kvůli hledání většího klidu nebo zde naopak zůstat v blízkosti svých rodinných příslušníků, zatímco přistěhovalí by neměli s odstěhováním takový problém, ale jsou s bydlením v Kladně spokojeni. Kromě toho si rodáci a dokonce i někteří nerodilí Kladeňáci město Kladno asociovali s místem svého bydliště, rodiště, stráveného dětství a domova. Odpovědi mužů a žen se také svým charakterem výrazně neliší. S Kladnem si asociují stejné pojmy, ulici využívají stejným způsobem, podobné věci oceňují a kritizují, navštívili by stejná místa ve městě, ale dotazovaní muži by častěji vzali návštěvu na kladenskou hlavní třídu. Projevil se ale kontrast v odpovědích v závislosti na věku respondenta. Některým příslušníkům mladé generace ve městě Kladně chybí kulturní vyžití a místo hlavní třídy zavítají spíše do nového obchodního centra, ačkoliv jí často prochází a občas zde nakupují. Kladno si spojují s jeho průmyslovou i socialistickou minulostí a sportem, návštěvu by nejčastěji zavedli do zámecké zahrady s medvědy. Generaci středního věku se pak ve městě většinou líbí, pamatuje si proměny kladenské třídy, ale vadí jí skladba místních obchodů a také soužití s romskými spoluobčany. Někteří tento konflikt nedokáží specifikovat, jiní s nimi spojují zvýšené riziko pohybu po ulici a drobnou kriminalitu. Implicitně by jim také mohlo vadit jejich hlučné chování na pěší zóně. Starší generace by se pak už nikam neodešla, líbí se jí město a většinou je spokojena také s pěší zónou, na kterou by zavítala i s návštěvou. Názory lidí se tak v podstatě shodují, mají různou terminologii, ale problémy vidí obdobně.

8. VÝZNAMY KLADENSKÉ HLAVNÍ TŘÍDY T. G. MASARYKA

8.1 Zhodnocení kvality výzkumu

Díky uplatnění kvalitativní strategie výzkumu jsem mohla systematicky studovat významy kladenské třídy v přirozeném prostředí, brát v potaz pozorované jevy, jejich jedinečnost a dynamiku. Jednotlivé výsledky výzkumu šlo jen těžko zobecnit, ačkoliv při komparaci zápisů v deníku badatele, jenž vznikl v rámci nezúčastněného pozorování kladenské ulice, jsem jistě našla určité podobnosti ve využívání ulice, každý den se svou povahou ale také lišil. Závěry výzkumu mohly být kromě toho ovlivněny osobností badatele, výběrem, zpracováním a následnou interpretací relevantních pramenů (Hendl, 2008, s. 50).

Nezúčastněné pozorování nezaručilo neutrální a objektivní získávání dat. Jako výzkumník jsem pozorovala a analyzovala prostředí výzkumu, přítomné osoby a jejich chování v daném prostoru, ale zároveň jsem se sama stala účastníkem dění a mohla jsem do něj něco vnést. Nevýhodou je hrozba subjektivní dezinterpretace a zkreslení pozorované skutečnosti, pokud se snažím popsat nepopsatelný nebo těžko sdělitelný jev. Dále bylo možné přehlédnout některé probíhající jevy nebo se zaměřit na jeden zajímavý jev a opomenout důležitost jevů ostatních. Tomuto problému jsem se snažila částečně předejít stanovením pozorovaných jevů již v procesu přípravy výzkumu. Problémem by také mohlo být, kdybych prostor nahlížela jako důvěrně známý, protože jej pravidelně navštěvuji a užívám, ačkoliv je potřeba si zachovat odstup a popisovat jej s nadhledem.

Při anketním šetření bylo třeba klást neutrální a srozumitelné otázky, které by předem nevnucovaly odpověď, nebo se neptaly na více věcí zároveň (Hendl, 2008, s. 166). Problémem mohla být stylizace odpovědí ze strany dotazovaného, které pak nemusely reflektovat realitu. Vzhledem k tomu, že se zaměřuji na kvalitativní sběr informací od zcela náhodných návštěvníků hlavní třídy, potýkala jsem se při jejich vyhodnocení a interpretaci s problémem rozdílnosti odpovědí a postojů jednotlivých respondentů.

8.2 Životní rytmus a významy kladenské hlavní třídy

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat životní rytmus a významy veřejného prostoru kladenské hlavní třídy T. G. Masaryka pro její uživatele. V průběhu výzkumu jsem zjistila, jak se v rámci roku proměňuje její podoba a časový rytmus, jaký je její sociální smysl a významy pro návštěvníky. Z výzkumu pak vyplývají následující závěry.

Zachytila jsem časový rytmus ulice a zjistila tak, že město Kladno má svou paměť, která se projevuje v časoprostorových rytmech kladenské třídy. V určitá roční období, v průběhu všedních a svátečních dnů jsou zde vykonávány určité aktivity. Její charakter, jednotlivé uživatele a časový rytmus, lze poměrně jednoduše identifikovat, protože přes výskyt určitých výchylek a posunů vykazuje řád a pravidelnosti.

Rytmus Kladna nahlížený z pohledu hlavní třídy by se dal označit za „maloměstský,“ neboť se ulice probouzí relativně brzy a provoz na ní kulminuje v odpoledních hodinách. Poměrně brzy se ale také vylidňuje, vzhledem k otevírací době místních obchodů. Provoz na ulici střídá fáze aktivity a klidu, neprobíhá na ní neustálá pulzující aktivita. Dalo by se však říci, že do jisté míry plní funkci kladenského korza, lidé sem míří za nákupy i na procházku se svými dětmi nebo psi, chvílemi posedí na lavičkách, převážně na Floriánském náměstí a u kašny se sochou sv. Jana Nepomuckého, a to dokonce i v neděli, kdy je většina obchodů a podniků zavřena. Na základě těchto charakteristik se dá skutečně konstatovat, že ulice žije v rámci rytmu „maloměsta“.

Současný vzhled hlavní třídy a její proměny v rámci roku poukazují na skutečnost, že se na kladenské ulici zavírají původní a posléze otevírají nové typy obchodů, převážně s levným zbožím. Během výzkumu také došlo k otevření obchodního domu Central v blízkosti historického centra města, do kterého se v průběhu času přestěhovaly některé obchody, které se dříve nacházely na hlavní třídě. Někteří Kladeňáci tak chodí navštěvovat toto centrum a zde se naskýtá otázka, jestli se v této souvislosti nezačne propadat „obchodně-společenský“ význam ulice T. G. Masaryka.

Dále jsem se pokusila odpovědět na otázku, jaké významy Kladeňáci přičítají hlavní třídě a zda existuje v jejich paměti. Z jejich odpovědí vyplývá, že mají ke Kladnu vztah, poutají je k němu emoce, ale v rámci tohoto vztahu nevystupuje kladenská hlavní třída jako centrální bod, ale spíše vnímají někdejší hornickou slávu města. Vnímají také to, že přestože ulice žije v rytmu maloměsta, soustřeďují se na ní problémy současného postmoderního města,

například problémy mezietnického česko-vietnamského soužití, nebo soužití česko-romského, které je někdy i konfliktní. Dále také patologické problémy spojené s výskytem ubytoven, heren a „pouliční existence“⁵² v centrální části města, ke kterým zaujímají značně negativní postoj.

Ačkoliv je kladenská hlavní třída důležitou transparentní ulicí současného Kladna, neobjevila se v prvních asociacích Kladeňáků s městem a jen někteří ji považují za místo, které by mohli ukázat návštěvě. Je frekventovaně užívána jako kladenské korzo a obchodní třída, kam se lidé přijdou projít, nakoupit nebo ji využívají jako místo setkávání, lidem také záleží na jejím vzhledu a skladbě obchodů, a přesto je zároveň ze strany návštěvníků podceněna a nemá význam místa, které by Kladno reprezentovalo. Pojetí významů kladenské hlavní třídy se pak mezi náhodně dotazovanými návštěvníky nijak výrazně neliší, ani kontrast mezi názory kladenského rodáka a přistěhovalého nevynikl tak výrazně, jak jsem původně očekávala.

---

⁵²Jimi jsou, jak píše Zygmunt Bauman: „„somráci“ společně s žebráky, bezdomovci, tuláky a jinými vagabundy“ (Bauman, 2002, s. 150).

9. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A ODBORNÉ LITERATURY

9.1 Odborná literatura

Bauman, Zygmunt: *Tekutá modernost*, Praha: Mladá fronta, 2002.

Blatová, Tamara: *Veřejný prostor, veřejná prostranství*: sborník z konference AUÚP, Znojmo 21. – 22. 11. 2013, Brno: Ústav územního rozvoje, 2013.

Ferenčuhová, S.; Galčanová, L.; Vacková, B.: *Československé město včera a dnes: každodennost – reprezentace – výzkum*, Červený Kostelec: Pavel Mervart; Brno: Masarykova univerzita, 2010.

Ferenčuhová, S.; Galčanová, L.; Vacková, B.: *Třetí město*, Červený Kostelec: Pavel Mervart; Brno: Masarykova univerzita, 2011.

Hendl, Jan: *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*, Praha: Portál, 2008.

Hroch, Miroslav; a kol.: *Úvod do studia dějepisu*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985.

Jandourek, Jan: *Úvod do sociologie*, Praha: Portál, 2003.

Kladiwa, Pavel; Zářický, Aleš: *Město a městská společnost v procesu modernizace 1740-1918*, Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009.

Kopáček, Gabriel: *Typologie ulice: zkrácená habilitační práce = Street typology*, Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2005.

Kuchyňka, Zdeněk: *Kladno*, Kladno: Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, 2012.

Lynch, Kevin: *Obráz města: The image of the city*, Praha: Polygon, 2004.

Skalníková, Olga: *Kladensko: život a kultura lidu v průmyslové oblasti*, Praha: Československá akademie věd, 1959.

Soukupová, Blanka: *Úvod do urbánní antropologie*, Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2012.

Šimůnek, Robert: *Historický atlas měst České republiky, Svazek č. 17, Kladno*, Praha: Historický ústav Akademie věd ČR, 2007.

Veverková, Irena: *Kladno*, Praha - Litomyšl: Paseka, 2008.

Veverková, Irena: *Procházka Kladnem: 50 kladenských budov*, foto Jan Kačír, Kladno: Nezávislý novinář IV, 1999.

Vykouk, Jaroslav: *Kladenský tulák: pověsti, příběhy a zajímavosti o původu jmen čtvrtí, částí města a místních lokalit v Kladně*, Kladno: Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, 2009.

Vykouk, Jaroslav: *Kladenský uličník aneb Průvodce jmény ulic v Kladně*, Kladno: Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, 2007.

9.2 Prameny

Božovský, Robert: *Kladenský deník*, Plzeň: Vydavatelství Vltava, 1997-2015

Koulová, Ludmila: *Kladenské noviny: regionální týdeník*, České Budějovice: Vltava, 1991-1997

Skalníková, Olga: *Kladensko: život a kultura lidu v průmyslové oblasti*, Praha: Československá akademie věd, 1959.

9.3 Internetové zdroje⁵³

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/55031-kladenska-poldovka-pycha-ceskeho-prumyslu-a-oceli/>

<http://www.czechinvest.org/kladenske-lego-ma-novou-budovu-zamestna-v-ni-az-600-lidi>

<http://kladenskelisty.cz/>

<http://kladenskelisty.cz/historie-zprav/>

<http://kladenskelisty.cz/93512/pesi-zona-oziva-ubytovna-skoncila/>

<http://kladenskelisty.cz/29687/tuto-sobotu-zazije-kladno-oslavy-svateho-vavrince/>

<http://kladenskelisty.cz/49413/v-kladne-zacal-jiz-sedmy-rocnik-francouzskych-dnu/>

<http://kladensky.denik.cz/>

http://kladensky.denik.cz/kultura_region/festival-chciplej-pes-chtel-ukazat-ze-kladno-neni-mrtve-mesto-20140922.html

---

⁵³ Jednotlivé údaje společně s daty navštívení jsou dále konkretizovány v poznámkách pod čarou.

http://kladensky.denik.cz/zpravy_region/den20090519.html

http://kladensky.denik.cz/zpravy_region/trhy20071207.html

<http://lenkapopelova.webnode.cz/news/obraz-mesta-socialni-rozmer-ve-stezejnim-dile-kevina-lynche1/>

<http://www.mapy.cz/zakladni?x=14.0990746&y=50.1457694&z=17&source=stre&id=97366>

<http://mestokladno.cz/>

<http://www.mestokladno.cz/velikonocni-trhy-v-kladne/d-1424256>

http://www.mestokladno.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=6506&id=135725&n=slunecni-namesti&query=flori%C3%A1nsk%C3%A9+n%C3%A1m%C4%9Bst%C3%AD

<http://www.narodopisnaspolcnost.cz/index.php/o-nas/eticky-kodex-cns>

<https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>

<http://www.volbaprokladno.cz/vpk-vstupuje-na-kladenskou-radnici-v-koalici-s-ano-a-kscm/>

http://cs.wiktionary.org/wiki/v%C5%A1edn%C3%AD_den

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kladno#cite_note-1

http://cs.wikipedia.org/wiki/Statut%C3%A1rn%C3%AD_m%C4%9Bsto

10. TEXTOVÁ PŘÍLOHA: VYBRANÉ PROTOKOLY NEZÚČASTNĚNÉHO POZOROVÁNÍ

10.1 PRÁZDNINOVÝ LETNÍ VŠEDNÍ DEN

- Protokol nezúčastněného pozorování ze dne 28. 8. 2014

Probuzení kladenské hlavní třídy

Na hlavní třídu přicházím krátce před šestou hodinou ranní a své pozorování zahajuji před Sokolovnou u prodejních stánků s rychlým občerstvením, tedy nedaleko místa, kde začíná samotná pěší zóna. Stánky mají zavřeno, ale ve stánku s lahůdkami se již svítí a prodávající připravují své zboží. Již z dálky mou pozornost upoutává svítící informační panel před pobočkou mobilního operátora O₂, upozorňující na Kladenské kulturní léto a akci Světluška. Jedna žena spěšně prochází ulicí a vybírá si finanční obnos z nedalekého bankomatu. Paní otevírá potraviny Žabka, vyndává poutač před obchod a zde si také zapaluje ranní cigaretu. Další dvě ženy se setkávají před restaurací Staré Kladno a po chvíli zacházejí do vedlejšího uzenářství, aby se připravily na prodejní den. Přes prosklenou výlohu vidím přípravy také v Rodince. Kolem procházejí dva mladí Romové.

Zvon z kostela Nanebevzetí Panny Marie na blízkém náměstí Starosty Pavla odbíjí šestou hodinu. Zhasínají lampy, ptáci zpívají, zdáli občas slyším zvuky hlavní silnice, kašna se sochou svatého Jana Nepomuckého je vypnutá, k uzenářství přijíždí zásobovací automobil a sem tam ulicí procházejí první osamocení lidé s batohy. Jedná se spíše o mlčky procházející muže, ale občas se zde objevují také ženy. Na ulici je zatím ticho a občas zapáchají plné popelnice vyvezené před domy do ulice.

V půl sedmé již slyším, že je kašna svatého Jana Nepomuckého v provozu, poletují zde holubi a hledají na zemi zbytky jídla. Na zemi je trochu nepořádek, ale ačkoliv ještě nejsou obchody otevřené, již zde krásně voní čerstvé pečivo z Pekařství U Dvou rohlíků a také připravované Fornetti. Procházející lidé již chvílemi nahlízejí do výloh a vybírají hotovost z bankomatů. Procházející dělník v modrém pracovním obleku nahlíží přes výlohu informačního centra televizi, v níž běží upoutávka na Aquapark Kladno. Před sedmou hodinou se v Pekařství čile nakupuje a přijíždí zásobování do cukrárny, před kterou se nacházejí zatím stále složené dřevěné lavice a stoly.

Po sedmé hodině se ulice pomalu probouzí. Otevírá kavárna Lodestar, z non stopu U Boxera se ozývá hluk, po ulici tu a tam kráčí páry v tiché konverzaci, zaznamenávám hlasité setkání dvou žen před uzenářstvím. Lidí je tedy více, chodí oblečení teple, pohodlně a sportovně vzhledem k lehce mrazivému ránu, většinou s sebou nesou nějakou tašku, batoh či kabelu. V ulici ústící na hlavní třídu hlasitě rámusí automobil komunálních služeb, na hlavní třídu přicházejí dva starší muži v reflexivních vestách a uklízejí ulici od nepořádku na zemi. Vzduch protíná zvuk sanity s hlavní silnice a pěší zónu obchází policejní hlídka.

V půl osmé začíná ulice ožívat lidským hovorem, smíchem, klapotem bot, sem tam projíždějícími cyklisty a pejskaři. Z bývalého kina Oko, které dnes slouží jako ubytovna, vycházejí dva Romové v pracovních vestách a Romka vyvenčit psa. Auta chvílemi parkují přímo na třídě a přijíždí MPS Kladno. Další obchody otevírají, jiné se na to připravují. Vietnamský obchodník vyndává oblečení a doplňky na ulici před svůj obchod, jiný vytahuje na ulici přepravky s ovocem a zeleninou, prodavači z květinářství před obchody aranžují dnešní nabídku květin. Z kavárny Lodestar a otevřeného okénka Fornetti se ozývá hudba, na ulici voní čerstvá káva.

Krátce před osmou hodinou rytmus ulice zvolňuje. Prodávající zaujímají své pozice v obchodech, návštěvníci proudí častěji a svižněji s nakoupeným pečivem, je příjemné ráno, na ulici zní lidské hlasy a pískání malého Roma na obyvatele ubytovny. Na Floriánském náměstí u slunečních hodin chvílemi posedávají odpočívající, snídající lidé s pitím nebo mobilním telefonem v ruce, zatímco u druhé kašny se svatým Janem Nepomuckým nesedí nikdo. Jedná se spíše o postarší lidi, mladých se zde pohybuje podstatně méně a nevyskytují se zde zatím žádné děti. Dva muži v pracovních vestách uklízejí další část ulice.

Mezi osmou a devátou hodinou se pak objevují první rodiče, prarodiče s kočárky a dětmi. Na ulici pozoruji převahu žen, ve věkovém spektru přibývá mladších návštěvníků. Ačkoliv se již tu a tam nakupuje, či se lidé schází před Starým Kladnem, u odpočinkových bodů, stále převládá počet jednotlivců, kteří jen mlčky, spěšně za chůze nahlízejí do výloh, pokuřují či telefonují. U slunečních hodin se pak na lavičkách v poklidu čtou noviny, snídá se, odpočívá. Je pěkné počasí, pizza Verdi nabízí zmrzlinu, prochází policejní hlídka, také skupinka romských maminek s dětmi a dokonce se objevuje skupinka handicapovaných spoluobčanů na procházce, nejspíše ze sociálního zařízení Zahrada. Na Floriánském náměstí také na chvíli poseděl starší bezdomovec v dlouhé modré bundě a maminka s kočárkem a

dítětem. Fontána na náměstí podobně jako kašna svatého Jana Nepomuckého vždy přitahují pozornost dětí.

Dopoledne na kladenské hlavní třídě

Po deváté hodině mají některé obchůdky otevřená okna či dveře, z obchodu vedle knihkupectví Kanzelsberger na konci hlavní třídy a z restaurace Staré Kladno hraje hudba, pěší zónou voní kebab. Na ulici se pohybuje střídavě méně a více lidí, každý z nich nese nějakou tašku a stále více jich přichází ve dvojici. U baru U Boxera a parfumerie Janout stává zásobovací dodávky. Kromě na lavičkách posedávajících či procházejících skupinek Romů, začínají přicházet také rodiče s dětmi a kočárky, obvykle se zastavují u kašny či na Floriánském náměstí. Na lavičce před Žabkou nyní svačí housku onen bezdomovec v bundě. Sedí se na lavičkách, kouří se cigarety před obchody, nakupuje převážně ve Fornetti, Rodince, Rossmannu, papírnictví a Profi Second Handu. Poštačka doručuje poštu, ulice ožívá zástupy lidí, hlasy a dětmi.

Po desáté hodině rytmus ulice na chvíli ochabl, panuje větší klid a pohybují se zde spíše starší lidé než děti a mladiství. To ale netrvá dlouho a za chvíli se opět objevují cyklisté a rodiny s kočárky a dětmi, lidé čtou noviny, pojídají zmrzlinu, kouří, či si prohlížejí zboží, které před chvílí nakoupili. U cukrárny na lavičkách moc lidí nesedí, bezdomovec již ležící na lavičce spokojeně spí na slunci, kolem procházejí letně, tedy spoře, oblečení lidé a romské děti. Romové také postávají před ubytovnou v bývalé budově kina Oko, prošla mnohočlenná skupina neformálně či v montérkách oblečených romských mužů, početná romská rodina zamířila do Profi Second Handu a dvě romské maminky s dětmi posedávají u kašny svatého Jana Nepomuckého. Policejní hlídka probouzí poklimbávajícího bezdomovce.

Lidé nyní obědvají Fornetti, pizzu či kebab, a také nosí igelitové tašky s nákupy, převážně plné oblečení ze second handu. Na pěší zóně se pohybují mnohočlenné romské rodiny. U kašny také poskakují dvě holčičky v růžových baletních sukních a kolem se pohybuje muž nabízející klíčenky za příspěvek na podporu ohrožených zvířat.

Kladenská hlavní třída v době oběda

Kolem dvanácté hodiny bezdomovec stává z lavičky a pomalým kolébavým krokem se šourá ve svých prodřených botách k pítku vedle kašny a usedá na lavičku ve stínu. Z dálky

sem hraje hudba, na lavičkách tu sedí maminky s dětmi a také pár osamocených starých slunících se lidí. Na ulici se nyní pohybuje také postarší žebrající muž v obnošeném oblečení a rozklepanýma nohama, jednou rukou se opírá o berli a v druhé drží misku na almužny, každého kolem sebe zdraví. Některé obchody mají krátkou polední pauzu a také lidé odpočívají a obědvají převážně pizzu z blízké Turbo Pizzy či kebab, méně jich je v České restauraci a ve Starém Kladně. Lidé nakupují hlavně v second handu, Rodince a papírnictví, ostatní obchody uvítají zákazníky jen chvílemi.

Ve chvíli oběda zvolňuje tempo, lidé nikam nespíchájí a více se rozhlížejí. U laviček na terase před cukrárnou sedí jen pár jednotlivců, ale právě u ní malý pes vyprodukoval malou hromádku, kterou jeho majitelka poctivě a velmi diskrétně sbírá do igelitového pytlíku. Na ulici voní káva, občas zapípá senzor na dveřích oční optiky Visus a malá romská dívka, stojící zde s celou debatující rodinou, si zpívá. Z dálky se nese hudba, prochází rodiny s kočárky a dětmi, tu a tam také cyklista. Bezdomovec se zvedá a pomalým krokem opouští pěší zónu směrem k náměstí Svobody.

Odpoledne na kladenské hlavní třídě

Po jedné hodině odpolední lidé na Floriánském náměstí stále posedávají a svačí, buďto skupinky si povídající, či mlčenliví a zamyšlení jednotlivci. Na pěší zóně se objevuje místní černovlasá žebračka v černé kožené bundě, červeným deštníkem a modrou igelitkou, ve které má nejspíše schované za almužnu nabízené předměty. Před Kanzelsbergerem pozoruje postarší muž na invalidním vozíku přehozeném dekou práci čtyř dělníků na jakémsi vyměřování dlouhým nástrojem v kanálu, z obchodu hrají přezpívané české hudební hity a prochází policejní hlídka.

Mezi třetí a čtvrtou hodinou je na ulici rušno, ačkoliv se tempo střídavě zvolňuje a zrychluje, poměrně často projíždějí automobily, prochází se skupiny mladých lidí, páry a osamocení, starší návštěvníci. U kašny na lavičkách stále posedávají hloučky Romů, hlasitě se mezi sebou baví a pijí z pítka, sedí zde také odpočívající lidé pojídající zmrzlinu. Maminka zde dává vyčůrat malou dcerku do kanálu, přichází také další starý bezdomovec s šedým plnovousem, aby se napil z pítka čerstvé tekoucí vody a prohledal odpadkové koše. Na zemi poletují odpadky, je cítit zápach cigaret, slyšet hluk mnoha hlasů. Vnoučka, který si chce sáhnout do vody v kašně, okřikují prarodiče pojídající pizzu, aby to nedělal. Po čtvrté hodině

jsou zde vyneseny koše, zastavují se tu rodiče se dvěma dcerkami, z nichž jedné padá zmrzlina z kornoutu na botu. Začíná se trochu ochlazovat, ale i tak je na ulici stále rušno.

Večer na kladenské hlavní třídě

Po páté hodině již rytmus ulice zvolňuje, panuje příjemná atmosféra. Obchody postupně zavírají, prochází se stále méně a méně lidí, beze spěchu a v poklidu nahlížejí do výloh, posedávají na lavičkách, nakupují zmrzlinu, komunikují mezi sebou. V šest hodin se ale na Floriánském náměstí již nezdržuje nikdo jiný, než lidé nakupující zmrzlinu a dvě mladistvé dívky sedící u fontány, zabrané do hlasité konverzace. Prodejce z pizza Verdi je láká na zmrzlinu. Kolem občas projde skupinka mladých hlasitých lidí mířících za zábavou, či mladé smíšené páry a ze Starého Kladna hraje hudba.

Kolem sedmé hodiny je ulice téměř prázdná až na procházející romskou rodinu a bezdomovce s plnovousem prohledávající odpadkový koš u kašny, po chvíli se usazuje na lavičce a pojídá nejspíše kousek pizzy. Ulice na chvíli ožívá lidmi, kteří jen spěšně prochází. Po osmé hodině se rozsvěcují lampy a většina zde se pohybujících návštěvníků jsou zde ubytovaní Romové. Z bytu nad obchodem s hodinkami se ozývá hádka a před knihkupectvím páchne kanál. Spěšně prochází osamocená žena se psem a projíždí osobní automobil, kebab ve střední části hlavní třídy má otevřeno. K deváté hodině se ulicí nese hluk a hlasy z ubytovny, zpěv romských chlapců od laviček v rohu Floriánského náměstí, kromě Romů se venku také občas pohybují vietnamské rodiny. K Rodince přijíždí zásobovací dodávka. Skupinka starších Romů vychází ze Žabky s nakoupeným pečivem a salámem, tu a tam tiše projde osamělý člověk či pár, zdálky se ozývá řev a nadávky zřejmě podnapilého návštěvníka.

10.2 PRÁZDNINOVÝ LETNÍ NEDĚLNÍ DEN

- Protokol nezúčastněného pozorování ze dne 31. 8. 2014

Probuzení kladenské hlavní třídy

Před šestou hodinou ranní zde ještě svítí lampy, kašna se sochou svatého Jana Nepomuckého již funguje, na zemi kolem ní je nepořádek, hlavně velké množství cigaretových nedopalků, a plné odpadkové koše, párek holubů na zemi ozobává sušenku. Před domy nejsou vyvezeny popelnice, jelikož dnes nepřijede MPS. Stánek Pizza Pisa před Sokolovnou již má otevřeno a dva mladí neslušně se bavící muži vystupují z automobilu a jdou si do něj koupit kousek pizzy. Z music baru Týt nad Českou restaurací a Binga Casina Kladno se ozývají hlasy a hudba. Prodejna Žabka je už také otevřená a před ní je poutač s dnešní nabídkou. Občas potkám podnapilé páry mužů a žen, či jen osamocené muže, z nichž se mě téměř každý zeptá, zda nemám zapalovač.

Krátce po šesté zhasínají lampy, na obloze se objevují červánky a muž si jde nakoupit potraviny do Žabky. Nyní sedím u slunečních hodin na Floriánském náměstí, voda ve fontáně chvílemi probublává. Muž si zde za chůze omývá ruce a projíždějící cyklista si mne podezřívavě prohlíží, prochází ještě romský pár s igelitovými taškami a jinak jsem zde sama. Malé náměstí je pro mě jakousi oázou klidu, slyším občasné zazpívání ptáků, kokrhání kohouta neznámo odkud, bzúčení hmyzu a dokonce jsem zde vyrušila kočku ve křoví.

Projíždí podnapilý cyklista, který se v samomluvě vysmívá obchodu Pizza Verdi. Zpoza rohu vychází opilý mládenec, který mě hloubavě pozoruje a pak se ptá, zda už jdu domů spát a obratem se mi za tuto otázku omlouvá. Ranní návštěvníci třídy ve mně budí strach a obavy. Ptám se prodavačky v Žabce na její názor a ta mi sděluje, že je to jen o zvyku. Sedím tedy před Žabkou a kolem prochází další muž s igelitovou taškou, dva muži odcházejí z kasina, ve vedlejší uličce vedle Cukrárny čekají tři podnapilí muži na odvoz, z baru U Boxera se ozývá hudba a hlasy. Občas prochází lidé nakoupit potraviny do Žabky.

Kolem sedmé hodiny začíná být chladné počasí, jelikož slunce mizí za mraky. Objevuje se ale o málo více procházejících, převážně se stále jedná o muže sportovně teple oblečené, občas na kole či s batohem na zádech, proběhl také běžec. Občas nakupují v potravinách, ale většinou spěšně projdou a zmizí v jedné z postranních ulic nebo v baru. Začíná poprchávat a na obloze ve směru k Sokolovně se stahují mračna. Starostlivý postarší muž v bundě se mě

ptá na zapalovač a poté mě zve na kávu do baru, abych zde nezmrzla. Mezi návštěvníky se začínají tu a tam objevovat také ženy.

V půl osmé mě s pozdravem mívá z dvou mužů složená policejní hlídka. Skupina Romů začíná pracovat ve výkopu, který sahá až k místu, kde ulice Osvobozených politických vězňů ústí na pěší zónu. Začíná pršet o něco více a já se z lavičky u fontány přesouvám pod přístřešek před dveřmi Profi Second Handu. Muž, který mě zval na kávu, opět prochází a opakuje svou nabídku. S poděkováním odmítám a pozoruji ho, jak se omývá ve fontáně.

Kolem osmé už přešla přeháňka, ale na hlavní třídě vůbec nikdo není. Prodavačka ze Žabky před prodejnou zametá cigaretové oharky a také onu sušenku. Z Casina již nehraje hudba, na ulici ticho, nepořádek a plné koše. Otevírá se květinářství na začátku pěší zóny a prodejci před ním venku aranžují květiny. Tu a tam někdo prochází – Rom, rodina Vietnamců se třemi dětmi, procházející jednotlivec či člověk venčící psa, také hlídka policie. Rušno v baru U Boxera, na Floriánském náměstí je nyní uklizeno.

Vytrvale prší. Mezi návštěvníky pěší zóny se začínají objevovat lidé se sportovními taškami, kteří navštěvují zdejší fitness centrum. Tu a tam spěšně prochází jednotlivci či páry pod deštníky, aniž by nahlédli do výloh obchodů. Pozoruji ale také postarší paní, jež svačí, nikam nespěchá, prochází se pomalu a se zájmem prohlíží každou výlohu. Teple oblečený pán prochází s deštníkem a dětským kočárkem, na kterém je nepromokavý návlek. Romka smýčí vchod do ubytovny v bývalém kině Oko, dvě mladé dívky pod deštníkem při chůzi nadšeně debatují, u kašny moknou odpadky v přeplněných koších.

Dopoledne na kladenské hlavní třídě

Po deváté hodině vedu krátký rozhovor s policejní hlídkou, která mě stručně seznamuje s režimem hlavní třídy. Ve všední dny od pondělí do čtvrtka je zde prý mezi 9 – 17:30 živo, kdežto po šesté hodině večerní se třída vylidňuje a nachází se zde převážně Romové. Přes prázdniny a svátky se třídou kolem 22. hodiny vrací první podnapilí lidé z barů, ale až do ranních hodin se objevují i další a mohou nastat slovní i fyzické šarvátky. V pátek ulice žije podobným rytmem jako přes týden, ale opět ožívá mezi devátou a desátou hodinou. V sobotu je na pěší zóně živo do 12:00 a poté se zde objevují návštěvy a Romové. V neděli je zde přes den klid a večer se lidé vrací do bytů.

Před desátou hodinou začínají lidé více nahlížet do výloh, objevují se rodiče s kočárky, maminka vede za ruku svoji malou dceru na procházku, tři muži si pochutnávají na pizze u stánků naproti Sokolovně, žena si koupila květinu v květinářství a na ulici je možné slyšet taneční hudbu z tělocvičny. Prochází žena s kočárkem, po chvíli muž s kočárkem, hodně lidí přichází cvičit do fitness a jiní už ze cvičení odcházejí.

Po chvíli bez deště opět začíná pršet. Návštěvníci hlavní třídy jsou převážně mladí lidé, tu a tam se objeví i starší návštěvník schovaný pod deštníkem, či nějaký dělník v pracovním obleku. Občas někdo vybírá z bankomatu finanční obnos, ale jinak se zde déle nezdržuje. Zdržuje se tu jen ona skupinka Romů pracujících ve výkopu, kteří chvílemi pokuřují cigaretu ve skrytu přístřešku schovaní před vytrvalým deštěm.

Kladenská hlavní třída v době oběda

Po dvanácté hodině stále trochu prší, ale to lidem nepřekáží v tom, aby se zastavili na nedělní oběd do restaurace Staré Kladno. I pizza Verdi má otevřeno a před obchodem vyndaný poutač v podobě velké zmrzliny, ačkoliv zde pro déšť nikdo nenakupuje. Na oběd lze zamířit také do České restaurace, či na kebab. Kromě pár poklidně procházejících lidí se zde občas objeví skupinky romských chlapců a mužů, z nichž někteří chvílemi nahlas zpívají. Romská ženy je možno zahlédnout ve dveřích ubytovny či za jejími okny. V 12:20 vychází z kaple svatého Floriána několik elegantně a usedle oblečených lidí, kteří spolu hovoří ukrajinsky. V samotné kapli právě končí bohoslužba a pár jejích účastníků ještě uvnitř zpívá. Vietnamský obchod s textilem a také další s ovocem a zeleninou právě přebírají dovezené zboží z malých zásobovacích dodávek.

Odpoledne na kladenské hlavní třídě

V půl druhé konečně přestává pršet a na ulici se objevuje více návštěvníků, už nejen těch mladých, a Romové ve výkopu již nepracují. Prochází také jeden opilec, cyklista, objevují se zde Romové a dokonce jsem potkala také zamyšleně kráčejícího bezdomovce v modré bundě. Nechybí také rodiče s dětmi na procházce, v jejichž středu pozornosti jsou oba odpočinkové body nacházející se na hlavní třídě. Nezdržují se zde ale na dlouho, jelikož na mokřých lavičkách není možné posedět. Květinářství na začátku pěší zóny je už také zavřeno, ale je možné si zajít na teplé jídlo do Starého Kladna, České restaurace a Amed Kebabu, který

láká již z dálky svou krásnou vůní. Na reklamním panelu upoutává reklama na zmrzlinu a politickou stranu.

Před pátou hodinou také pozoruji poutač před vchodem do Rodinného centra, kde se má od pěti hodin konat nedělní bohoslužba pořádaná Církví bez hranic. Jelikož neprší, stále lze na ulici pozorovat zřídka procházející rodiče s dětmi, ale také páry muž a žena, či menší skupiny, které spolu za chůze rozmlouvají. Jinak je ve spodní části pěší zóny prakticky vylidněno. Ve střední části třídy u Floriánského náměstí a kašny se svatým Janem Nepomuckým je ale poměrně dost Romů, převládají skupiny malých a starších dětí, objevují se skupiny romských maminek s dívkami.

Večer na kladenské hlavní třídě

Začíná opět pršet. Romské rodiny opouští třídu, aby se schovaly před deštěm, a zůstává jich zde jen pár. Přesto se zde začínají teple a sportovně oblečení lidé setkávat před kaplí sv. Floriána, kde se bude od 18:00 konat Římskokatolická bohoslužba. Stejně tak se druží i po jejím skončení, aby si spolu na chvíli popovídali. Kromě jejich návštěvy, pár osamocených Romů a projíždějícího policejního automobilu, se na ulici nikdo jiný nepohybuje.

V devět hodin večer mocně prší, ulice je až na pár výjimek v podobě jednotlivců kráčejících do místního baru, policejní hlídky nebo jen spěšně procházejících, liduprázdná a tichá.

10.3 ZIMNÍ VŠEDNÍ DEN PRACOVNÍHO ROKU

- Protokol nezúčastněného pozorování ze dne 19. 2. 2015

Probuzení kladenské hlavní třídy

Své dnešní pozorování opět zahajuji u kladenské Sokolovny. Je mrazivé únorové ráno, ptáci zpívají, na zemi se povaluje smetí, ale auto vyváží odpadky z popelnic, které jsou vystavené před domy a obchody. Potraviny Žabka jsou již otevřené, v baru U Boxera je pár lidí, pekárna se připravuje na otevření a před novým obchodem, který je zde místo cukrárny, stojí zásobovací dodávka v místech, kde bývaly dřevěné stoly a lavice. Také ráz ulice se poněkud změnil, stromy a keře jsou přes zimu bez listů, kašna se sochou svatého Jana Nepomuckého je vypuštěná a fontána se slunečními hodinami na Floriánském náměstí překryta šedou plachtou. Květináče na pouličním osvětlení již nezdobí barevné okrasné rostliny, ale naaranžované jehličnaté větvičky s bílým a červeným zdobením. Kromě cukrárny zmizela i pobočka O₂ mobilního operátora, prodejna levných knih a také dva další menší obchody, jejichž interiéry jsou nyní prázdné. Další změnou je vyprázdnění bývalého kina Oko, jenž sloužilo jako ubytovna. Chybí také modrý transparent cestovní kanceláře Blue Style, který býval zavěšen napříč ulicí. Prodejna Alpine Pro hlásí ukončení prodeje v nejbližších dnech a vyprodává poslední kusy zlevněných sportovních oděvů. Výlohu restaurace Broadway překrývá šedý igelit a vylepený papír slibuje, že bude brzy opět otevřeno.

V půl sedmé ulicí kráčí jen spěšně procházející jednotlivci, obvykle s nějakou taškou, kabelkou či batohem. Před knihkupectvím Kanzelsberger poskakuje a zpívá kos, hned vedle nového informačního panelu, který upozorňuje na program městského divadla. Další informační panely před kavárnou Lodestar a před bývalou pobočkou O₂ zvou na Reprezentační ples města Kladna. Ze dveří kaple sv. Floriána se také dozvídám, že bohoslužby jsou až do odvolání přesunuty na jiné místo z důvodů mrazu. Do nového obchodu s levnými potravinami přicházejí prodávající.

Před sedmou hodinou zhasínají lampy. Už nějakou dobou svítá a je mrazivé počasí. Prochází policejní hlídka a objevuje se stále více lidí, sílí klapot jejich bot a sem tam zaslechnu jejich hlasy, zpěv ptáků a také šumění vody v kanalizaci. Občas někdo nahlédne do výlohy či vybere hotovost z bankomatu. Kromě dospělých lidí mířících do práce začínají přicházet také děti ve školním věku. Pekařství U Dvou rohlíků je již navštěvováno nakupujícími, v Rodince se připravují na otevírací dobu a na ulici krásně voní příprava v okénku prodejny Fornetti.

V půl osmé lidí poněkud ubývá a dva muži v reflexních vestách s popelnicí na kolečkách a sběračem odpadků uklízejí střední část pěší zóny. Již v 7: 40 ale ulice začíná ožívat hovorem, do blízkých škol totiž přicházejí děti po jednom, ale velmi často ve skupinkách dvou až pěti mladých lidí, převážně dívek. Vietnamští prodejci rozkládají před svým obchodem přepravky s ovocem a zeleninou a obchod s textilem Panda oblečení. Děti proudí zvolna do škol, ale větší hlouček se zastavil na lavičkách před Žabkou a pekařstvím, kde debatují a nakupují potraviny.

Po osmé hodině již děti sedí ve škole a na ulici se mění věkové složení, jedná se spíše o lidi staršího věku. Otvírají obchody s otevírací dobou od osmi hodin. Celkový rytmus ulice je pomalejší a lidí je méně. Fasáda bývalé cukrárny se dnes opravuje a maluje, automobil malířů je zaparkován v ulici společně se zásobovací dodávkou. Zásobování probíhá také u Žabky a obchodu s vínem. Dva muži ve vestách sbírají nepořádek v horní části pěší zóny a policejní hlídka káže skupince kouřících hochů v uličce před Střední zdravotní školou, aby sesedli z parapetu domu. Směrem na náměstí Starosty Pavla míří několik desítek mladých lidí, hovořících mezi sebou francouzsky.

Dopoledne na kladenské hlavní třídě

Před devátou hodinou začíná přibývat zásobovacích automobilů stojících před obchody na pěší zóně. Přibývá také nakupujících lidí a třída začíná ožívat, prochází také policejní hlídka. Občas procházejí jen jednotlivci, ale převážně se jedná o dvojice a vícečlenné skupinky lidí, kteří spolu za chůze komunikují, nakupují, či hlídají své malé děti a kočárky, tu a tam pozorují cyklistu či člověka na procházce se psem. Na posedávání na lavičkách je stále celkem zima, ačkoliv já sama v tuto chvíli na jedné sedím, takže pokud se lidé v ulici zdržují delší čas, pak postávají v hovoru přímo před obchody a nahlízejí přitom do výloh. Oblečení jsou teple, většinou v kalhotách, zimním kabátu či bundě a pokrývkou hlavy. V průběhu času se střídavě zvolňuje a opět zrychluje tempo dění na hlavní třídě, ale složení a činnosti návštěvníků jsou stejné.

Kladenská hlavní třída v době oběda

O dvanáctou hodinu odbíjí zvon v kostele Nanebevzetí panny Marie a na obloze se objevuje slunce, je trochu teplejší počasí, než bylo ráno. Kromě procházejících debatujících

návštěvníků se zde pracuje na opravě komína na střeše domu, v němž je knihkupectví a informační centrum, dnes příznačně z technických důvodů zavřené. Kominík stojí na střeše a občas debatuje s mužem stojícím vedle přistavené dodávky. Před obchodem Pompo bylo pro změnu přistaven automobil s pracovní plošinou, na které stojí dva muži a připevňují napříč ulicí na stěny budov opět transparent cestovní kanceláře Blue Style. Na ulici jsem nezahlédla žádného žebráka či sbírky.

Odpoledne na kladenské hlavní třídě

Od jedné do tří hodin na třídu svítí zimní slunce, z prodejny vedle knihkupectví Kanzelsberger a z kavárny Lodestar hraje potichu hudba, na lavičkách u kašny Nepomuckého posedává a baví se skupinka mladistvých. Mezi návštěvníky, kteří se zde hojně pohybují, jsou zastoupeny všechny věkové skupiny, od malých dětí v kočárcích nebo pobíhajících kolem svých rodičů, přes mladé lidi až po starší dámy a pány. Tu a tam k obchodům, např. k Žabce, Idea Creative, uženářství a levným potravinám, zajede zásobovací dodávka s novým zbožím. V průběhu času se na ulici objevuje stále více mladých lidí, kterým již nejspíše skončilo školní vyučování. Ve tři hodiny na ulici počtem převažují ženy všech věkových skupin, lidé občas odpočívají na lavičkách.

Ještě kolem čtvrté je na ulici rušno. Lidé kráčí i ve větších skupinkách, povídají si, nakupují, posedávají na lavičkách. Dokonce se zde objevuje známá černovlasá žebračka v teplé bundě a s malým košíčkem v ruce, ve kterém má své nabízené výrobky výměnou za peníze. K páté hodině se již rytmus ulice začíná zpomalovat a část lidí pozvolna beze spěchu odchází, jelikož některé obchody již zavírají.

Večer na kladenské hlavní třídě

Procházejí se zde spíše mladí, mlčky jednotlivci či dvojice v tichém hovoru, někteří se svými dětmi. Hlasitěji se projevuje jen hlouček romských chlapců a opodál stojících romských dívek. Je slunečný chladný podvečer jako stvořený pro pěknou procházku. Lidé se zde na popovídání zastavují už jen velice zřídka, spíše spolu hovoří za chůze. Téměř všechna auta a dodávky jsou z ulice pryč, dva malíři stále pracují na omítce nového obchodu, obchody se zvolna připravují na zavření a v baru U Boxera je nyní více lidí. Pizza Verdi otevírá, tři mladíci

parkurově skáčou přes lavičky v rohu na Floriánském náměstí a hlouček romských chlapců se hlasitě baví poblíž.

Na radnici a v kostele Nanebevzetí odbíjí šestá hodina a další prodavači zamykají své obchody. Mezi šestou a sedmou hodinou na ulici přibývá osamocených procházejících jednotlivců a zároveň také tři až pěti členných skupinek mladých lidí. Skupina romských chlapců se baví před Casinem a skupina romských dívek prochází ulici směrem k náměstí Svobody. Rozsvěcuje se pouliční osvětlení a na obloze se objevuje první hvězda. Obchod s textilem uklízí své zboží z ulice a na ulici hraje tlumená hudba ze zdejší tělocvičny.

Po sedmé hodině je ulice až na pár výjimek, v podobě osamocených procházejících, tlumeně hovořících párů mířících za zábavou nebo romských chlapců, téměř prázdná a ani na omítce obchodu se již nepracuje. Spěšně prochází maminka s kočárkem a malým dítětem, po chvíli následována dalším mladým smíšeným párem. K deváté hodině na hlavní třídě vládne povětšinou ticho a chladné počasí. Tu a tam někdo mlčky prochází, mladý muž nakupuje v potravinách, ale nikdo se zde déle nezdržuje.

10.4 ZIMNÍ NEDĚLNÍ DEN PRACOVNÍHO ROKU

- Protokol nezúčastněného pozorování ze dne 1. 3. 2015

Probuzení kladenské hlavní třídy

Je mrazivé bezoblačné ráno, na hlavní třídě prozpěvují ptáci a sem tam po zemi poskakuje kos. U Sokolovny žena uklízí ze země nepořádek za pomoci dlouhé tyče s kleštěmi na konci, na parkovišti stojí jen čtyři auta a na chodníku se mi naskytnul nepříjemný pohled na zvratky. Po cestě ke kašně se sochou svatého Jana Nepomuckého, kde uklízí nepořádek muž v oranžové reflexní vestě, jsou také rozšlapané psí výkaly a další zvratky. Popelnice nejsou připravené před domy, jelikož se v neděli nevyváží. Odpadkové koše jsou přeplněné, na zemi se povaluje bezpočet cigaretových nedopalků. Na zemi kolem Floriánského náměstí je v tuto chvíli nepořádek a také zde stojí zavřený dřevěný stánek na kolečkách s nápisem „Středočeský trdelník“. Před stánkem si všímám z dlažby vyvráceného sloupku, který má v noci svítit a osvětlovat zpomalovací práh pro automobily, další sloupek úplně chybí.

Žabka má již od šesté hodiny otevřeno, ačkoliv dnes nemá poutač přede dveřmi, ale na ulici je zatím ticho a klid. Odbíjí čtvrt na sedm a z baru U Boxera se ozývá hluk a hudba. V půl sedmé zhasínají lampy a jedna žena s klapajícími podpatky a kabelkou jde nakoupit potraviny do Žabky, další žena s taškou ulici přechází mlčky a bez zastavení. Začíná svítat a nebe ozařují červánky. Cestovní kancelář Exim tours má ve výloze zapnutý televizor s nabídkou zájezdů. Reklamní poutač stále upozorňuje na Reprezentační ples města Kladna, který se již konal. Na lavičkách je tenká zmrzlá vrstva ledu jako památka na noční déšť, dlažba je na několik místech mokrá.

Po sedmé hodině po zemi pobíhá pár holubů, projíždí muž na kole a prochází muž v šustákové bundě s igelitovou taškou v ruce, paní ze Žabky pokuřuje cigaretu přede dveřmi obchodu. Dva mladí muži v podnapilém stavu vycházejí z baru U Boxera, jeden zamířil do Žabky pro cigarety a po cestě si hlasitě zpívá, druhý muž mlčky odchází po hlavní třídě dolů směrem ke knihkupectví.

V půl osmé je na ulici celkem mrazivo a víceméně prázdná. Tu a tam projde jednotlivec mlčky, spěšně, aniž by nahlédl do výlohy. Prochází žena s batohem, další žena s kabelkou, rozmlouvající teple oblečená policejní hlídka v podobě muže a ženy.

Dopoledne na kladenské hlavní třídě

Po deváté hodině je již na Floriánském náměstí poklizeno, z baru U Boxera se stále ozývají hlasy, ale již ne hudba. Květinářství naproti Sokolovně je otevřeno a sortiment umělých květin vystaven na ulici pod střechou. Prochází opět policejní hlídka, občas se objevují také lidé venčící svého psa a procházející mladí lidé, buďto z baru nebo se sportovní taškou na cvičení do Fit centra well done.

Po desáté hodině začíná lehce polévat sníh, v půl jedenácté již sněží celkem dost a vločky po dopadu na zem okamžitě roztávají. Na třídě se pohybují převážně mladí lidé s batohy a taškami, kteří buď jen procházejí, nebo jdou cvičit. Občas se také objeví dvojice či rodiče s malými dětmi a kočárky na procházce. Na ulici je klid, jen v bývalém Alpine Pro nyní probíhají zateplovací práce, firma má svou dodávku zaparkovanou před obchodem a dva muži přivezli na dvoukolovém vozíku v roli zabalené linoleum. Dvě malé děti s rodiči si tam chvíli povídají s pracovníky, děti troubí na klakson dodávky a smějí se.

Po jedenácté hodině před Žabkou na zemi leží prázdná láhev od piva. Pěší zónou procházejí jednotlivci, také pár romských chlapců, občas někdo starší pod deštníkem, ale většinou se jedná o mladé lidi s dítětem nebo psem. Amed kebab a restaurace Staré Kladno mají již otevřeno.

Kladenská hlavní třída v době oběda

Od dvanácti do jedné, potažmo do dvou hodin, se stále mění počasí. Sníh se postupně mění v déšť, který nakonec utichá, aby mohlo v průběhu času opět začít sněžit a poté pršet. Chvillemi, ve kterých prší méně, se lidé procházejí vycházkovým krokem pod deštníky či chráněni čepicemi a kapucemi. Dvě staré dámy spolu kráčí ulicí, povídají si a prohlížejí každou výlohu. Jiná starší dáma přechází třídou pod deštníkem a se zájmem se rozhlíží okolo sebe, mladý muž si vybírá hotovost z bankomatu, prochází se zde také mladé páry a jednotlivci se psi, zřídka i rodiče s dětmi. Mnoho lidí sedí za okny restaurace Staré Kladno na nedělním obědě. Probíhá také závoz ovoce a zeleniny do vietnamského obchodu a taktéž následuje zásobování vietnamského obchodu s textilem.

Odpoledne na kladenské hlavní třídě

Jakmile začne trochu více pršet, lidé mizí a já jsem jediná na celé pěší zóně, ani v bývalém Alpine Pro se již nepracuje a v baru U Boxera se uklízí a luxuje. Po čtvrté hodině ale opět pršet přestává, a ačkoliv je zima a zataženo, na ulici se vrací život. Prochází se zde lidé se svými dětmi, mnoho mladých smíšených párů, občas i větší skupinky mladých lidí, či jen procházející jednotlivci. V rukou občas drží cigaretu, kebab nebo pizzu z nedaleké Turbo pizzy. Na zemi je nepořádek a kaluže, z prázdné láhve od piva, která ležela před Žabkou, zbyly jen střepy. Lidé nikam nespěchají, ale přesto nenahlížíjí do výloh, spíše se baví mezi sebou a procházejí třídou za svým cílem. Také v baru U Boxera opět sedí malé osazenstvo.

Večer na kladenské hlavní třídě

Po šesté hodině jsou již rozsvícené lampy, takže je krásně osvícena kaple sv. Floriána, ale lampa obvykle osvětlující lavičky na Floriánském náměstí nefunguje a nesvítí u něj ani sloupky osvětlující zpomalovací práh. Na štítech domů jsou usazení zpívající kosové a na ulici procházejí mladé páry a jednotlivci, jen zřídka se objeví romský muž nebo chlapec a občas někdo vejde do Casina Bingo. Po sedmé hodině ulicí voní pizza a kebab, které si lidé s chutí kupují a za chůze jí.

Mezi osmou a devátou hodinou následuje další přeháňka, na zemi je opět velký nepořádek, odpadky v koších a cigaretové nedopalky poházené po dlažbě jsou promoklé, na pár místech také pozoruji pohozené krabice od pizzy. Tu a tam někdo prochází osamocen či mlčky ve dvou, ulice je ale převážně tichá, klidná a bez lidí. Kromě o střechy bubnujícího deště ji nic neruší.

11. TEXTOVÁ PŘÍLOHA: PROFILY RESPONDENTŮ

Baterie otázek anketního šetření:

1. Bydlíte v Kladně?
2. Narodil/a jste se tu?
(pokud ano) Líbí se Vám zde, nebo byste se přestěhoval/a, kdybyste měl/a tu možnost?
(pokud ano) A co třeba do Prahy? A proč?
3. Pamatujete si tuto kladenskou třídu z předešlých let? /Za socialismu?
3.1 (pokud ano) Jeví se Vám dnes „hezčí/ošklivější“? A v čem konkrétně?
3.2 (pokud ne) A jak jste spokojený/á s tím, jak vypadá dnes? Co Vám tu chybí, nebo co byste chtěl/a vylepšit?
4. Proč tuto třídu navštěvujete? A jak často?
5. Co se Vám vybaví, když se řekne „Kladno“?
6. Představte si situaci: Máte návštěvu z jiného města, jaká místa nebo co konkrétně byste jim v Kladně ukázal/a, jaká místa s nimi navštívil/a?

A. ŽENA, CCA 40 LET, rodačka

1. Ano
2. Ano

Bydlení na Kladně se mi líbí, do většího města bych nešla, ale možná bych šla už asi do většího klidu, protože mi tady bohužel vadí naši spoluobčané, kterých je tady čím dál tím víc a díky tomu, že mám malý dítě, tak se mi to tady nezdá moc bezpečný. Bohužel nemůžeme chodit moc na hřiště a tak. Ráda bych tady zůstala, protože jsem tady od narození, ale přemýšlím o tom, že prostě někam radši pryč no. Ale ne do většího města, to určitě ne. Kladno fakt mám ráda, ale říkám, tím, že mám dítě, tak už mi to začíná tady hodně dost takových věcí vadit a proto už bych radši někam asi, kde má člověk baráček, zahradu a opravdu, tam prostě to dítě si může hrát, může bejt v klidu. Jenže v dnešní době to tady nejde no.

3. No, tak pamatuju. Hezčí určitě není, jediný jako, že to tady jako opravili, že je tady zámková dlažba, to je hezký, ale zničilo to tady prostě všechno tady ty krámy, tady ty

herny, Vietnamci a levný potraviny, to všechno hrozně kazí ten ráz toho, já bych radši, kdyby prostě místo tady těch krámu pofidérních byla nějaká restaurace, kavárna, aby si člověk opravdu mohl sednout ven, zrelaxovat a to tady není. Takže jako tady dávám hodně bodů dolů. To se mi tady nelíbí.

4. Za nákupama určitě ne, protože tady už jako se to opravdu zrušilo a to, co všechno tady bylo už je stejně pryč v obchodním centru, většinou, když se člověk jde projít nebo si sednou do té kavárny, ale říkám, je tady toho hrozně málo, hrozně toho i ubylo, prostě když jdeme s kamarádkama se posedět na kafe, anebo s malou že člověk projde aspoň na ty medvědy. Už tady nejsem tak často, jako jsem bývala. Teď už jako tak jednou, dvakrát za měsíc. Moc ne, dřív to bylo prostě každý týden a teď už to člověk opravdu omezuje. Tak rok, dva, tři zpátky.
5. No, Kladno, to je to město Kladno. Tak jako první, co se mi vybaví je určitě Poldovka a hokej, a pak bohužel v posledních letech naši spoluobčané, hnědočeši. Bohužel, tak to je, to potom už by se dalo rozvíjet jako do více věcí, no, ale teď bohužel ti naši spoluobčané, tím jak tady jsou ty ubytovny a všechno. A furt jak se to seskupuje, ti jsou bohužel už na prvním místě.
6. No, do divadla je vzít nemůžu už několik let, protože to se opravuje. Tady by se dalo akorát zámecká zahrada, medvědi, ale pak už je to všechno mimo Kladno, takový jakoby to okolí a prostě příroda. Protože Sletiště bohužel na jedno takhle velký město jenom jedno sportovní vyžití, to je hrozně málo. Takže tam jako bych je nevzala, protože tam je hlava na hlavě. Hokej bohužel, ten už taky špatně dopadl, takže na hokej bych je taky nevzala. Tady bohužel už to není takový. Už mě nic jako nenapadá, všechno je to bohužel okolo. Prostě jako nějaká krásná projížďka na kole a takový ty cyklostezky, příroda, to je všechno už mimo Kladno, i to, co my jezdíme. Prostě když my někam chceme jet, tak vezmeme auto a jedem pryč, tady už jako těch míst bohužel je málo.

B. MUŽ, CCA 70 LET, rodák

1. Ano

2. Ano

Na Kladně jsem se stěhoval už asi šestkrát a už nechci.

3. Pamatuji, dnes je upravená a opravená. V krámech ale nemají nic a 90% z nich jsou bazary, ale stejně do nich chodím. Za komančů jsem tady ve zdravotnických potřebách sehnal boty, co dnes už sehnat nemůžu.

Už ani nic tady nechci vylepšit.

4. Bydlím blízko, tak jdu tak dolů a nahoru, nakoupím, prolezu krámy a koukám po ženských. Dopoledne tu chodím jak kdy, když jsou tady studenti a důchodci.

5. Odpoledne tu jsou pobudové a cikáni, člověk se bojí, že ho přepadnou nebo okradou.

6. Měl jsem tu práci celý život, pracoval jsem v Kablu. Bydlel jsem na Vejhybce a když vylévali železo, tak to červeně zářilo a my na to koukali. Dneska už by to ty mladé nezajímalo.

7. No tak s kamarádama bych asi odjel do lesa, na koukání asi tak na zámek, nebo tu máme dvě muzea, anebo do hospody, jinak nevím. Ještě tak na sportoviště Sletišť a i tady je to pěkné, i ty postranní uličky, dřív jste se tam báli jít a byly tam vymlácené domy.

C. ŽENA CCA 20 LET, rodačka, bydlí v okolí

1. Nebydlím.

2. Ano

3. Právě že vůbec. No, moc se mi nelíbí, vlastně že tady bylo víc krámů kdysi, že jo, teď je to samej Vietnamec tady, je to tady takový už o ničem no. Takže moc se mi nelíbí.

Právě že to už se těžko, když už je tam ten Central, že jo, tam jsou všechny krámy, takže na pěší to už asi ani nemá cenu, aby tady. Radši chodím do Centralu než sem.

4. Mám tady cestu do práce. Jenom z tady toho důvodu, jinak vůbec právě. Každý den.

5. Kladno, ty jo, já vůbec nevím. Tak narodila jsem se tady, chodila jsem sem do školy, teď do práce, ale jinak nic, jinak se mi tady prostě nelíbí, jinak, nemám prostě ráda Kladno moc no.

6. Tady, ty jo? Tak na Kladně to já nevím. Asi bych je spíš vzala někam tady posedět, možná ukázat medvědárium, tam je tak aspoň hezky. No, to je asi jediný, kam se tady dá zavést. Jinak asi nikam jinam.

D. MUŽ, CCA 42 LET, rodák

1. Ano

2. Ano

No teď už se mi nelíbí, takže bych se nejradši odstěhoval. Na vesnici. Někde, kde je klid. Je tady kriminalita a všechno spojený s tím, feťáci, cikáni, bezdomovci, ubytovny, hnus prostě.

3. Už dvacet let tady pracuju na tý třídě. Je horší, mnohem horší. Určitě v tom, že tady udělali ubytovny, tak tím to úplně prostě zkažili, a hlavně horší v tom, že když tady někdo zastaví s autem a chce vykládat zboží na dvě minuty, tak dostane pokutu, ale když tady cikáni prodávaj drogy, bezdomovci se tady válej a chlastaj na lavičkách a je tady udělaná vyhláška, že nesmí, tak jim je to jedno policajtum. To je jakoby problém, že z jedny strany se o to staraj o tu pěší zónu a z druhý strany na to úplně kašlou. A myslím, že to je všechno jenom vyhláškou, městem, radnicí, jenom ta radnice za to může, takže teďka doufám, že když je tam novej starosta, tak se to změní k lepšímu. Protože to, co tady je, tady lidi choděj a boje se, po pátý hodině sem nikdo nejde, protože se boje. A to mi nevaděj, mně nevaděj cikáni, ale mně vadila ta ubytovna, to na pěší zóně nemá co dělat.

4. Pracuji tady, každý den i v sobotu.

5. Hnus no prostě, fakt jako teďka v tuhle chvíli, jako já jsem vždycky byl hrdej Kladeňak, vždycky Kladno se mi líbilo, ale prostě po tom, co tady je, vždyť tady furt někoho přepadaj, furt někdo někoho zabíjí, furt se tady prostě něco děje prostě. Já vím, že je to v každým městě, ale prostě, ne, to je těžký. Fakt teďka si nevybavím nic pozitivního. Když si vybavím Beroun, má krásný náměstí, jde se tam krásně k vodě, je to tam hezký, Tábor, Budějovice, tyhleto města prostě jsou hezký, když jezdím na Šumavu, je to tam krásný, když si představím Kladno, tak prostě se prostě vracím někam, kde

jsem úplně znechucenej. A je to jenom kvůli tady tomu. Jako já bych za Kladno dřív prostě..., tady bydlím 42 let.

6. No, to je těžký, když to bude sportovec, tak jediné Sletiště, nic jinýho tady není. Na náměstí, tam nic není. Na pěší zóně, sem bych je určitě nevzal, to by byla ostuda jako prase, takže já bych je vzal na Okoř, nebo bych je vzal na Berounku. Na Kladně tady nic není prostě. Nic, s čím bychom se mohli chlubit jako. Takže tady je prostě akorát Sletiště, který ne každýho zajímá.

E. MUŽ, CCA 40 LET, přistěhoval se

1. Ano

2. Ne, nenarodil.

Tak, líbí se mi, ale kdybych měl možnost, tak bych se odstěhoval. No možnost, to je těžký. Do Prahy se mi nechce.

3. Ani ne. Dneska dobrý, dneska vypadá dobře, akorát jsou tady dneska lidi, když tu nejsou, tak je to horší, což je třeba o víkendu. V tejdnu je to dobrý. Ani nevím, snad nic, nic mě nenapadá teď, co vylepšit.
4. Protože jsou tady obchody, který jinde třeba nejsou. Asi jenom proto. Třeba kniha, teď jdu do knihy. Tak jednou za dva měsíce.
5. No nevím, asi domov.
6. Tak na procházku bych je vzal tam na Lapák dozadu, se projít na tu, jak chodíme. No anebo bych je vzal do divadla, do kina, do restaurace, ty jsou tady dobrý. No a tady poblíž je spousta věcí, ale přímo v Kladně asi jenom tohle. Tak potom někam do okolí.

F. MUŽ, CCA 20 LET, rodák, bydlí v okolí

1. Ne

2. Ano

3. Nepamatuju si, ale jsem spokojený, mám tu hodně kamarádů. Je to tu hezký, ale akorát hodně cikánů.
4. Každý den tudy procházím na autobus.

5. Hokej
6. Ukázal bych jim medvědárium, provedl je po třídě a taky chodíme do Lodestaru.

G. ŽENA, CCA 25 LET, rodačka

1. Ano, bydlím.
2. Jo
No, tak mám tady celou rodinu, takže jako budu tady ještě asi bydlet hodně dlouho, pokud si nenajdu někoho někde jinde. Ale no, tak jestli se mi tady líbí? Myslím, že tady není úplně všechno, co bych tady potřebovala, ta kultura a tady to tady moc není, ale kvůli té rodině asi tady spíš plánuju zůstat.
3. Moc toho nepamatuju, ale je fakt, že třída vypadala líp rozhodně. No, tak myslím, že především majitele všech těch krámů, tak upřímně řečeno, všechny ty krámy, no prostě dřív tady byly výlohy, lidi se sem chodili dívat prostě do těch krámů, byly tady boty, bylo tady všechno možný, ale teď jsou tady jenom secondhandy a Vietnamci a zboží levné potraviny a tak podobně. Takže to už není to, co to bývalo.
4. Já většinou tudy procházím jenom na autobus, každý den. Kromě víkendu.
5. Doly, Poldovka, to je asi tak všechno.
6. Když už, tak bych asi začala zámečkem, tam je aspoň co vidět, hlavně v té zahrádce, tam je to moc hezký, je fakt, že dřív jsem vždycky tu pěší zónu, vždycky jsme ji tak jako prošli, protože to tady bylo ještě víc krámů no, teď už jak tu postavili vlastně Central, tak na pěší zónu se asi v tomhle směru zapomene, takže, co bych tak ukázala, maximálně tak kino, co tady je. Ale tady v podstatě z tohoto hlediska nic není.

H. MUŽ, CCA 45 LET, rodák, bydlí v okolí

1. Ne
2. Jo
3. Ano, je hezčí, je to upravený, není tu tolik nepřizpůsobivých, který bydleli ve vedlejších barákách a už se tu člověk po nocích nebojí. Vždycky je co zlepšovat, ale nic mě nenapadá.

4. Kvůli čaji s dcerou jednou tejdně.
5. Bydliště, rodný město a šachta.
6. Tak to je prekérka. Mohl bych ho vzít do Prahy? Šmarjá, tady nic není. Nevím, tohle fakt nevím. Medvědárium, tak.

I. ŽENA, CCA 70 LET, přistěhovala se

1. Ano, na Bressonu.
2. Ne
Líbí se mi v rodinném domku, tam je klid, ale nelíbí se mi pěší zóna.
3. Ano, pamatuji. Tak zběžně tady zůstal řezník, parfumerie, tady ty dva obchody (Kop) a bílé zboží, to je tu už dlouho. Mám strach si tu něco koupit, že to pak zkrachuje, kvůli reklamaci a tak. A jak dnes? Je to lepší. Výzdoba, silnice, lavičky a taky koše. Ale chci, aby zmizeli Vietnamci.
4. Chodím po krámech, spíš do těch butiků a snažím se sehnat nějaké zboží, podívat se. Tak jednou až dvakrát za měsíc.
5. Poldovka, SONP. Občas si říkáme, že by to tam chtělo hodit bombu a udělat něco rekreačního.
6. Medvědárium, zámeček, Sletišťe a to náměstí dole starosty Pavla, tam občas chodíme.

J. MUŽ, CCA 80 LET, nebydlí zde

1. Ne
2. Ne
3. Pamatuji, je jiná. Krámky jsou, co bývaly, ale prodávají tam něco jiného, jsou opravené. Jiné zase původní, tenhle (ukazuje na Kop) je tady šedesát let, co ho znám. Mně je to jedno, co tady vylepšit. Někteří to vylepšují a za dva měsíce je to pryč.
4. Jen procházím od lékaře, tolik sem nejezdím, takže často sem nechodím a lékař je tady blízko.
5. Uhlím a šachtama vždy bylo proslulé.
6. Ukázal bych novou Sítinou a hlavní třídu, to je zase staré Kladno.

K. MUŽ, CCA 50 LET, přistěhoval se

1. Ano
2. Ne
Ne, a nechci do Prahy, tady mám klid.
3. Nepamatuji a dnes jsem spokojen, nechci nic vylepšit.
4. Chodím tady na procházku, pravidelně jednou týdně.
5. No Poldovka, co jinýho.
6. Tam co je vzadu, medvědárium, tam jsme už několikrát byli a všem dětem se tam líbí a tak vůbec je tam klid.

L. MUŽ, CCA 25 LET, rodák

1. Ano
2. Ano
Asi bych zůstal, záleží, kolik bych měl peněz. Do Prahy ne, to radši na Kladně.
3. Určitě. Určitě je opravenější, upravenější, možná i využívanější. Na druhou stranu je tady teď hodně zničených věcí, o který evidentně nikdo nemá zájem. No některý budovy jsou stále ve špatném stavu, přestože je udělanej novej povrch, tak je na spoustě míst už rozbitej a vypadá provedenej nekvalitně, ale jinak jako poměrně slušný. Oproti zbytku města poměrně dobrý.
4. Většinou kvůli korzování, na procházku, případně do kavárny kousíček vedle zajdeme s přítelkyní, i kvůli obchodům. Několikrát do měsíce.
5. No poslední dobou docela sport, případně Poldovka, ale hlavně rodiště a město, ve kterém jsem strávil dětství.
6. Určitě kladenskej zámeček s medvědáriem, s tím je spojená samozřejmě i tahle třída, která k tomu v podstatě vede. Kostel na náměstí je poměrně pěkný, ale v okolí jsou i hezký lesy.

M. ŽENA, CCA 35 LET, rodačka

1. Ano

2. Ano

Tak možnost je vždy, já jsem tady ráda a mám tady rodinu.

3. Pamatuji, nahoře nebyla fontánka, kašna, to vzniklo potom. Kdyby to bylo živý, tak by to šlo a ten cikánov se mi moc nelíbí. Začala bych ubytovnama. Vystěhovat a pak oživit, ale asi se nic nezmění, nic tu není.

4. Protože je to pořád centrum Kladna, místo, kde se s někým setkat a někam si sednout na kávičku. Ale spíš tak dvakrát měsíčně.

5. Rudá záře nad Kladnem a Poldovka.

6. Tak a teď mám problém. Na medvědy, do Lidic a maximálně někam na jídlo a ještě jsme s návštěvou byli v divadle a v zámecké zahradě.

N. MUŽ, CCA 30 LET, rodák

1. Ano

2. Ano

Jsem tady spokojen.

3. Nepamatuju. Je mi to fuk, moc sem nechodím, je mi to jedno.

4. Většinou je to jenom jako místo setkání nebo procházím. Tak jednou měsíčně.

5. Hokej, Jágr a uhlí.

6. Tak to opravdu vůbec nevím.

O. ŽENA, CCA 65 LET, přistěhovala se

1. Ano

2. Ne

Líbí se mi tady.

3. Ano. Určitě hezčí. Hm, je to barevnější, je více obchodů, co bych ještě řekla. Více zeleně, to je asi tak všechno, na co si teď vzpomenu. Ani bych nic nevylepšila.

4. Kvůli nákupům, na procházku. Tak v průměru teda jednou za osm dnů. Osm až deset dnů.
5. Asi vždycky jsem měla Kladno spojený s Poldovkou. Co se mi vybaví? Radnice? Ne. Nic konkrétního.
6. Tak asi právě tu pěší zónu, park z medvědama u zámku a asi zámek.

P. ŽENA, CCA 45 LET, přistěhovala se

1. Ano
2. Ne

No jako v Kladně není špatný život, ale kdybych mohla, tak bych se přestěhovala do svého rodného kraje.

3. Ano, mně to přijde stejný, možná trochu lepší. Je opravená ta kaple, potom, copak ještě? Asi jen ta kaple a pak ještě upraveno kolem ní, ale to nic moc. Byl to pěkný záměr, ale moc se mi to nelíbí. Domy jsou udržované, fasády. Mně se nelíbí, že středobod by mělo být náměstí, ale to je malý a pěší zóna je jen, že se projde, ale že by se člověk zastavil, poseděl, to ho moc neláká, spíš to jen projít. Myslím, že by tu mohly být víc obchody na úrovni, je tu dost heren, zlatnictví a krámy se zbožím za hubičku, to je škoda.
4. Já tu jdu jen, když potřebuju něco vyloženě v nějakým obchodu speciálním. Třeba dárkový jsou Porazilovi nebo k optikovi, nebo se jen tak projít. Tak jednou za měsíc.
5. Takový spíš satelit Prahy.
6. Zavedla bych je po sportovní a výletní stránce na Sletišťě a Lapák, tam udělat okruh. Pak bych je vzala do divadla, aspoň do Lampionu a potom na zámek a okolí zámku a jinak nevím. Do kina.

Q. ŽENA, CCA 20 LET, přistěhovala se

1. Ano
2. Ne

Tak z města konkrétně asi ano, ale mám tady rodinu a přítele, takže stejně asi někam do blízké vesnice třeba. Do Prahy ne, studuju tam, ale tady je to s bydlením lepší.

3. Trochu ano, ale spíš si vybavuju, že tady bylo míň těch levných obchodů, kavárna, taky jiná kašna, ale to je tak všechno. Ráda sem chodím a občas i nakupuju, ale třeba v noci bych sem nešla a občas je tu moc našich spoluobčanů. Asi bych tu nic nezměnila, jen chybí ta cukrárna.
4. Procházím se tu ráda a třeba prolezu krámky a občas i něco koupím. Asi tak jednou nebo dvakrát za čtrnáct dní.
5. Tak já se tu nenarodila, ale stejně je to můj domov. Už si to moc nespojuju s Poldovkou, ale vybaví se mi hlavně muzeum v Mayrau a taky hokej.
6. To bude těžší. No přes den asi zámeckou zahradu nebo okolní lesy pro přírodu. Možná, kdyby je zajímala architektura, tak ty socialistický paneláky v Rozdělově a jinak asi nákupáky. A v noci kino nebo hospodu, tady kousek je skvělá.

R. MUŽ, CCA 25 LET, rodák

1. Ano
2. Ano
Přestěhoval bych se, asi do Prahy nebo Plzně. Protože pro mě je Kladno malá vesnice, všichni se znají a málo toho nabízí, třeba společenský život, kluby a tak.
3. Ano, budovy jsou v lepším stavu, to určitě, taky nový chodník. Ale co je škoda, jsou ty krámy a co tu byla ta fontána, ta už tu taky není, to bylo hezký. Měly by tu být krámky a ne Vietnamci a sekáče.
4. Co otevřeli Central, tak sem už moc nepřijdu. Teď jen procházím k zámku tak třikrát do měsíce.
5. Vybaví se mi panelové sídliště Kročehlavy a lidi, co jezdí do práce do Prahy, protože Kladno je pro mě jenom velká noclehárna. Ale nevidím v tom už hornický město.
6. To se mi nedávno stalo! Ukázal bych vědeckou knihovnu, středočeský divadlo, kapli svatého Floriána, zámeček s galerií a zahradu, takže celkově areál, a asi náměstí starosty Pavla. A pak bych ukázal v Rozdělově to ruský sídliště.

12. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

A - Vstup na pěší zónu (po pravé straně kladenská sokolovna) – foto: Eva Panušková, dne 4. 5. 2015

B – Pamětní deska v ulici O. Peška – foto: Eva Panušková, dne 4. 5. 2015

C – První odpočinkový bod u kašny se sochou svatého Jana Nepomuckého (v pozadí Secondhand a herna) – foto: Eva Panušková, dne 4. 5. 2015

D – Pobočka banky a obchod s levným zbožím – foto: Eva Panušková, dne 10. 5. 2015

E – Obchod s kávou a čajem pana Porazila (v neděli je zavřeno) – foto: Eva Panušková, dne 10. 5. 2015

F – Obchod s textilem vietnamského majitele (ve všední den mívá zboží vystavené přímo na ulici) –
foto: Eva Panušková, dne 10. 5. 2015

G – Budova bývalé lékárny U České koruny – foto: Eva Panušková, dne 10. 5. 2015

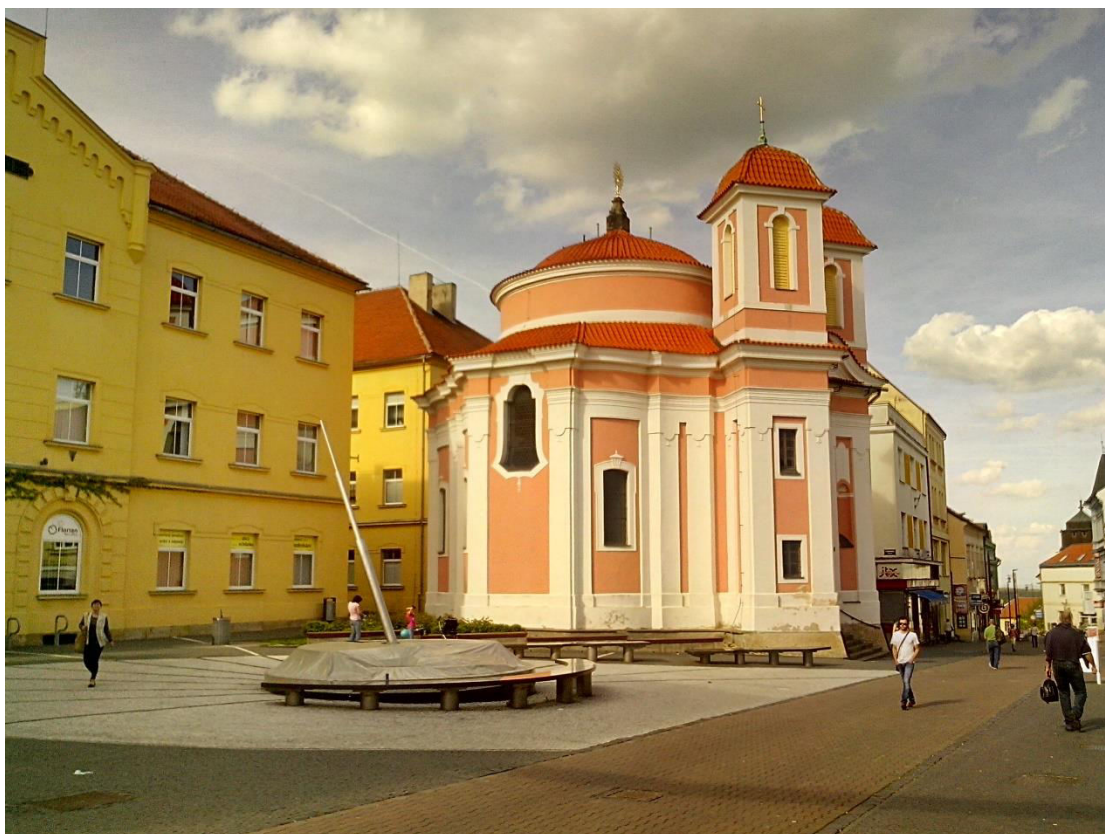

G – Pamětní deska na budově bývalé lékárny – foto: Eva Panušková, dne 10. 5. 2015

H – Prodej zmrzliny na Floriánském náměstí (bývalá budova Pizza Verdi) – foto: Eva Panušková, dne 10. 5. 2015

I – Floriánské náměstí s barokní kaplí sv. Floriána – foto: Eva Panušková, dne 4. 5. 2015

J – Janoutova parfumerie – foto: Eva Panušková, dne 10. 5. 2015